Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 933 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 (Դ. Տ.) 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 29 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 3·4

20 ՓԱՐԱ (ՄԻՆՉ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԱՌԱՒԱՏ ԿԱՄ ՕՐ ԵՒ ԺԱՄ ԳՐԱՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ԱՌԱՔՎԻ.
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-Խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (ՄԻՆՉ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԳՈՒԱՅՆԱԳԻՐ

Կ. Պոլսոյ համար	Ցարեկան	դահեկան արժէք	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գուսուտաց	» տեղական		
Գալատայ Տոմար	տարեկան	» »	240
Գալատայ Տոմար եւ տեղական			
Գալատայ	վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկրներ	տարեկան	Ֆրանկ	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած ղրկագայ ճանաչուս. ծախքը Ցնորդուութեան վրայ է, խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չարուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

«Աֆղանստանի Հայոց» վրայ լրագրոյս փետր. 5 թուոյն Քաղաքական բաժնին մէջ տրուած հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնք, և Արժ. Տ. Մկրեան Հօր նոյն խնդրոյ վրայ մեզ ուղղած շնչհեկան նամակն՝ հրատարակեալ մեր այս երկուշաբթի աւուր թուով, Հայութեան հետզհետէ կորուսոյ ցիր ուցան և անկենդան անդամներուն վրայ կը հրաւիրեն ամէն խորհող մտքի խորին ուշադրութիւնը։

Ցեղ մը՝ տգիտութիւն, այլուր՝ հոգեւոր պաշտօնէից անհոգութիւն, ասա՝ կրօնափոխութիւն, անդ՝ հարստութիւն, և կամ պարզապէս քաղաքակրթական մրցումն՝ Հայութեան գրաւեալ կեդրոններէն հեռի ապրող գաղթականութիւններն հետզհետէ կ'օտարացնեն ազգային մարմնէն, մինչեւ որ անոնց Հայութիւնը լոկ պատմական կամ աւանդական յիշատակ մը դառնայ։

Լեհաստանի, Մաճառստանի, Դըբանսիլվանիոյ և Ռումանիոյ զանազան մասանց հայ գաղթականութեանց կորբստեան վրայ բաւական ծանօթութիւն ունէինք արդէն։ Կը կարծուէր թէ այս եւրոպական երկրաց մէջ Հայք ընկճուած էին բարձրագոյն քաղաքակրթութեան մը անդիմադրելի հոսանքին տակ, թէպէտ յայտնի է թէ ուրիշ շատ պատճառներ՝ ազգային շրջանակի մէջ իսկ՝ յառաջ բերած էին այդ աղետալի հետեւանք։

Բայց ի՞նչ պէտք է ըսել ասիական հայ գաղթականութեանց արագ ափեցմանն համար։ Աֆղանստանի հայ գաղթականութեան գոյութեան լուրին հետ նաև կորստեան գոյժը մի և նոյն ժամանակ իբրեւ նոր յայտնութիւն մը պիտի թուին մեզմէ շատերուն։ Ամենքս ալ պիտի կարծէինք թէ Աֆղանստանի Հայք, ոչ Աֆղանեան վայրագ ցեղերէ շրջապատեալ, բընութեան ներքեւ հարկադրուած էին կրօն փոխել։ Բայց ահա՛ միանգամայն Ամերիկայէն և Հնդկաստանէն, իրարմէ տարբեր և անկախ աղբիւրներէ կ'իմանանք թէ Աֆղանահայերուն կորբստեան ողբալի գործոյն մէջ իրենց հոգեւոր պաշտօնէից և պատկանեալ ազգային-եկեղեցական բարձրագոյն իշխանութեանց դատապարտելի անտարբերութիւնն ունեցած է կարեւորագոյն բաժին։

Աֆղանստանի հայ գաղթականութենէն շատ աւելի կարեւոր մարմին մը, Հնդկաստանի հայ գաղթականութիւնն, ամ՝ ըստ ամէ ոչնչանալու վրայ է։ Ի՞նչ էին երբեմն Հնդկահայք, և արդ ի՞նչ եղած են։ Բազմաթիւ էին. նիւթական ոյժ, բարոյական ոյժ, աղաքական կարեւորութիւն, ազգային գործունէութիւն՝ այս ամէն առաւելութիւններն ունէր երբեմն Հնդկաստանի հայ գաղթականութիւնն։ Հազարաւոր հայ ընտանիքներ կը համրուէին Հնդկաստանի կարեւորագոյն կեդրոններուն մէջ, և մինչեւ իսկ ներքին նահանգաց մէջ։ Երկրին վաճառականութեան մէջ կարեւորագոյն դեր մը կը կատարէին, իբրեւ ամենէն ընդունակ տարրն՝ Եւրոպիոյ և Եւրոպական ազգաց հետ վաճառականութիւն ընելու։ Բնիկ Իշխաններուն քով պաշտօն և ազդեցութիւն ունէին, և այնպէս էր իրենց քաղաքական կարեւորութիւն, որ թէ՛ անգլիական և թէ ռուսական կառավարութիւնք ի հաշիս կ'առնէին Հնդկաստանի Հայոց դիրքն և ազդեցութիւնը։ Վերջապէս, Դանդեսի եզերաց վրայ հաստատեալ հայ գաղթականութիւնն երբեմն ազգային գործունէութեան կեդրոն մ'էր, իր մամլով, իր լրագրերով, իր տպագրութեամբ, իր գրագէտներով, իր եկեղեցականներով, իր ազգային, ճոխ մնաուկով, իր բարեկարգ վարժարաններով և վարչական կանոնաւոր կազմակերպութեամբ։ Այն հին ժամանակներն, երբ հաղորդակցութիւնը շատ աւելի դժուար էին, հիմակուընէ շատ աւելի յարաբերութիւն կար Հնդկաստանի հայ գաղթականութեան և Հայութեան այլ մասանց հետ։ Պարսկաստանի Հայոց և Էջմիածնի Մայր-Աթոռոյն հետ անընդհատ յարաբերութիւն ունէին։ Աշխարհի ամէն կողմերէն և նոյն իսկ Կ. Պոլսէ և օսմ. գաւառներէ Հայեր բանտ մտնուելու կ'երթային Պոմպայ, Կալկադա և Ներսերը։ Շատեր կը հարստանային, թէև քիչեր կը վերադառնային, թողով մեծամեծ ժառանգութիւններ, որոց պարբերական յայտնութիւնը գլուխներուն պտոյտ կուտայ ներկայ դրամական անձկութեան մէջ։

Եւ այժմ, ի՞նչ մնացած է հայկական այս զարգացեալ գաղթականութենէ։—Հաղիւ յիշատակ մը նախկին փառաց։ Հին հայադէմ Պարոններն ու եկեղեցասէր Աղաները դարձած են մէկ մէկ Մըսդէր, որոց դէշ աղաւաղուած մականունները հաղիւ կը սբօրձն ու կը մոռցնեն իրենց հայկական ծագումն։ Անգլիական մրցումը մեծ վնաս տուած է Հայոց վաճառականութեան ու քաղաքական ազդեցութեան, որով հնդկահայ գաղթականութիւնը կորուսած է զիւր նախկին յաջող վիճակ։ Այս արտաքին անյաջողութեան հետ միանալով ազգային բարոյական թերութիւններ, գրէթէ անյուսալի ըրած են Հնդկահայոց ազգային գոյութիւնն։ Հայոց եկեղեցիք մնացած են տեսակ մը Միւթէվէլլիներու ձեռք, որք կարեւոր հասոյթներ իրենց անձնական շահուն կը ծառայեցնեն միայն։ Օտարամոլութիւնն իւր նախճիրները գործած է և կը գործէ, և ուրեք ուրեք Հայոց եկեղեցիք բոլորովին վակուած են։ Էջմիածնի Հայրապետաց և Պարսկաստանի Նոր Ջուղայու Առաջնորդաց հոգատարութեամբ կարելի էր պահպանել ու զարգացնել իսկ Հնդկաստանի Հայոց ազգային-եկեղեցական կեանքը։ Բայց էջմիածնի հեռաւորութիւն՝ չատ հեռի է հիմակ, և Պարսկաստանի Առաջնորդք Հայեր ու հոգիներ փրկելէ տարբեր շահեր ունին փբրկելու։ Արժ. Տ. Մկրեան Հօր նշանակած եկեղեցական դատապարտելի անհոգութիւնն ու կամակորութիւնը տեսնելով, Հայ մը կը զարթկի, և բնականապէս կը հարցունէ զայրագին թէ Հայաստանեայց Եկեղեցին ընդէ՞ր կը անուցանէ իւր ծոցի մէջ այսպիսի բարձրաստիճան դատաճանները, որք իւր ամենէն նուիրական շահերն ոտքի տակ կ'առնուն՝ իրենց անձնական կիրքերն ու շահերը գոհացնելու համար։

Իսկ էջմիածնէն օգնութիւն կրնայ սպասուիլ՝ Հնդկաստանի Հայերը փրկելու համար անգլիական ցեղային ու կրօնական հոսանաց մէջ կորուսելու վտանգէն։ Եթէ ստոյգ են Ռուսիայէն եկած վերջին մասնաւոր տեղեկութիւնք, Ամեն. Տ. Մակար Կաթողիկոս իւր բոլոր ֆիզիքական ու բարոյական կորովին պէտք ունի Կաւկասոյ մէջ իսկ, Ռուսահայերուն հոծ մարմինը փրկելու համար ազգային ծայրագոյն վտանգներէ։ Կարելւոր է անգլիական հոսանքին դէմ պաշտպանել Դանդեսի եզերքը բնակող Հայերը։ Բայց կարեւորագոյն է ամենայն անձնուիրութեամբ ջանալ պաշտպանելու Արարատայ ստորոտը բնակող Հայերը ռուսացուցման նորանոր տնօրինութեանց դէմ, որք ա՛նչափ այլանդակ, ա՛նչափ արտակարգ են, որ նոյն իսկ ռուս Կայս. կառավարութեան պատուոյն համար պէտք է մտածել որ Ռուսիայէն վերջերս եկած լուրերը թիւրիմացութեան արդիւնք եղած լինին պարզապէս, կամ՝ գէթ յոյժ չափազանցեալ։ Այլ ինչ որ լինի բուն իրողութիւնն, յայտնի է ըստ բաւականին թէ ազգային ամենամեծ վտանգներ կը սպառնան Ռուսիոյ Հայոց, և եթէ Հայ ազգութեան այդ պատուական մասն ելս օր մը չպիտի դասուի ի չարս «Կորուսեալ Հայութեան» անդամից, անհրաժեշտ է որ Տ. Մակար Կաթողիկոս ցարդ ցուցածէն աւելի կորով, աւելի գործունէութիւն, մանաւանդ աւելի ազգասիրութիւն և աւելի եկեղեցասիրութիւն ի հանդէս բերէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՔ ցոյց կուտային թէ գերմանական ընտրութիւնք Պիզմարք Իշխանին դպատուաւոր արդիւնք կուտան։ Կառավարական կուսակցութիւնը կարգ մը աթոռներ յաղթած է կորզել Տր. Վինտհորսդի կաթոլիկ և Պ. Ռիխտէրի յառաջդիմական կուսակցութենէն։ Կառավարական կուսակցութիւնն ինքն իրեն չի տանիր այս յաղթանակ։ Ընդդիմադիր կուսակցութեանց վերաբերող ընտրելիներ զինուորական եօթնամեայ օրէնքի խնդրոյն մէջ կառավարութեան առաջարկն ընդունիլ կը դիմանին, ուրիշ խնդիրներու մէջ ըստ առաջնոյն ընդդիմադիր Ճապոնիոյ հանդերձ։ Այս պատճառաւ է որ հեռագրերն ալ գերման կուսակցութիւններն իրենց վարմի անուամբ չեն յիշեր, այլ միայն երկու կուսակցութիւններ կ'օրոշեն, «կուսակցեալ եօթնամեկի» և «Հակառակորդք եօթնամեկի»։ Պիզմարք Իշխանին և Մ'օլդքէ Կոմսին ընտրական յաղթանակը զարմանք չի կրնար պատճառել։ Ծերունի և փառազարդ Կայսեր ազդեցութիւնն, համայն Եւրոպիոյ նշանաւորագոյն նախարարպետին հնչանաւորագոյն ռազմագէտին ազդեցութեան հետ միացած։ և նոյն իսկ Հռոմայ Պապէն ոյժ դրած, անշուշտ պիտի նուաճէր շատ մ'ընդդիմութիւններ, և պիտի խեղդէր կուսակցական ձայներ։ Գերմանիոյ Կայսրութիւնը շլնող ամենազօր Եռապետութիւնը գերման ազգին դիմեց Կայսրութեան վերահաս վտանգաց դիմագրաւելու համար, և կերեւի թէ ժողովուրդը նպատուոր պատասխան կուտայ։ Բան մը անչափ չէ աղդած գերման ժողովրդեան սրչափ Ֆրանսայէն եկող այն իրական կամ չափազանցեալ տեղեկութիւնք թէ «Ֆրանսա իւր բովանդակ դորութեան մէջ երբեք այժմեան չափ պատրաստ չէր եղած մեծ պատերազմի մը։ Յայտարարութիւն զոր, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Ֆրանսացի սպայ մ'ալ կ'ընէր անցեալներն անգլիացի Թղթակցի մը։ Եթէ Ֆրանսա կը ճգնի հաւասարել իւր մեծ ոսոխին և գերազանցել իսկ զայն, Գերմանիա կը ճգնի պահպանել 1870—71ին Ֆրանսայի վրայ ձեռք բերած անժխտելի և զարմանալի գինուորական գերազանցութիւնն։ Այս խուլ մրցումի երկուց հակառակորդ Տէրութեանց՝ ի պատերազմ պիտի յանգի՞ ի մեռոյ Ամեն մարդ խորին մտահոգութեամբ դաս կ'ուղէ գիտնալ այժմ։ Խորհրդարանական ընտրութիւններէն Պիզմարք Իշխանին յաղթական դուրս գալնէնետքը, կրնանք առաւելագոյն իրաւամբ կրկնել ինչ որ անցեալները կ'ըսէինք այս մասին։ — Գերմանիոյ և Ֆրանսայի պատրաստութիւնք ա՛նչափ յառաջ տարուած են, գերման և ֆրանսացի ազգերն ա՛նչափ անհաշտ թշնամի կը մնան միչտ, որ թէպէտ երեւոյթք խաղաղական լինին առայժմ, ամենաչնչոր խնդիր կամ դիպուած կրնայ գրգռել մեծ պատերազմ մը։—Եւ ա՛յս է պատճառն որ Եւրոպա ելս քան զելս անհանգարտ, անվստահ և մտահոգ կ'երեւի։

—ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱԶԱՏԱՄՏՈՒԹԻՒՆ։ Անգլիացիք Պիրմանիոյ դիւրաւ խաղաղելուն համար մեծաւ մասամբ պարտական պիտի մնան իրենց ազատամտութեան։ Բարմ հետէ Սրբ Ֆրէտէրիք Ռոպերդս անուանեցաւ հրամատար և վերակացու Պիրմանիոյ վերին մասին, անդը Իշխանութիւնք հաշտ և մինչեւ իսկ մտերմական քաղաքականութիւն մը բռնեցին պատուական կղերին հետ, որ է պիրման ազգին կղերը։ Տուին պատուական քուրմերուն բացարձակ ապահովութիւն թէ Անգլիա պիտի պաշտպանէ կրօնի և հոգեւոր պաշտման կատարեալ ազատութիւն ի Պիրմանիա։ Արդեամբ ալ պաշտպանեցին Պուտտայականաց մեհեանները ու վանքերն աւարառումներէ, և անոնց կրած վնասները դարմանեցին։ Քրմապետին հետ կատարեալ համաձայնութիւն մը հաստատեցին, և այժմ իրենց խնամատութեան և ազատամտութեան պտուղը կը վայելեն։ Ժամանակէ մ'ի վեր Պիրմանիոյ ամէն կողմը կը ծաւալի Ցարտարարութիւն մը, ստորագրեալ Սրբ Ֆրէտէրիք Ռոպերդսէ և... Պուտտայական Քրմապետէն։ Անոնք կ'խնդրեն պիրման ժողովրդեան թէ Անգլիա պիտի պաշտպանէ իրենց կրօնն, ինչն ու պատիւն, և թէ ներում պիտի չնորհուի ամէն քաղաքական յանցաւորաց որք հնազանդին Վիքտորիա Կայսրուհւոյն թագաւորութեան Օխնամեկի թուականէն առաջ, որ համայն Հնդկաստանի մէջ և այն կողմեր փետր. 16ին և 17ին պիտի տօնուէր։ Այս Ցարտարարութիւն լաւագոյն տպաւորութիւն ըրած է, և ինչպէս Ստորին Պիրմանիա արդէն բրիտանական երկիր մ'էր, վերին Պիրմանիա՝ այս վերջնապէս մտած է բրիտանական տիրապետութեան ներքեւ։ Անգլիացիք պիրման ազգին քաղաքական և գինուորական գլուխները գիւրաւ նըուաճելէ յետոյ, յաջողցան իրենց կողմը շահիլ նաև հոգեւոր գլուխներն, և բաց ի Տաքոյիզ կոչուած աւազակախմբերէն, այսօր Պիրմանիոյ մէջ ոչ ոք կընդդիմանայ բրիտանական տիրապետութեան։ Ֆունճայիք, կամ վանական քուրմք, մեծ ազդեցութիւն ունին պիրման ժողովրդեան վրայ։ Մնդուսէ, մեռաքսէ կամ բանվակէ դեղին վերարկուն, որ իրենց որոշիչ զգեստն է, կը տեսնուի ամէն ուրեք։ Ա՛չ ուրեք Պիրման մը կը մերժէ բրինձի կամ պտուղի նրուէր մը դնել մուրացկանի տաչին մէջ զոր լուին իրեն կը մատուցանէ թափառական կրօնաւորը։ Դրէթէ ամէն Պիրման կը վերաբերի ազգային պուտտայական կրօնին և անխտիր կը ճանչէ քուրմերուն հոգեւոր իշխանութիւնը։ Պիրմանաց կրօնն, ըստ վկայութեան Անգլիացւոց, ուրիշ ամէն կրօնէ աւելի պարտ կը գնէ հաւատացեալն վրայ՝ հնազանդութիւն իշխանութեան, համակերպութիւն ամէն վիճակի, անկեղծ հպատակութիւն նոյն իսկ օտարազգի երկրակալի մը, եթէ իրեն հետ կը բերէ խաղաղութիւն, արդարութիւն և բարեկարգութիւն։ Իրենց անապօրոյն և ապուշ թիպօ թագաւորին, իւր ազնուականաց և իւր հետեւորդաց խայտառակ անկման մէջ ամէն Պուտտայականք կը տեսնեն իրենց Բարմայի օրէնքին գործադրումն։ Եթէ դժբախտութեան ենթարկին արք կամ կանայք, թագաւորք կամ հասարակ մարդիկ, պուտտայական կրօնը կ'ըսէ թէ այս բան անխուսելի հետեւանքն էր անոնց վաղագոյն կեանքերուն մէջ գործած թերութեանց, զորս անտեսանելի արդարութիւն մը ամենայն ճշդութեամբ կը պատժէ ուրիշ կեանքի մը, նոր գոյութեան մը մէջ։ Պուտտայի քուրմերն, հետեւապէս, և իրենց հաւատարիմ հետեւողք, միչտ պատրաստ են հաստատելու կատարեալ իրողութեան՝ ուրիշ ամէն ասիական կրօնքներէ և ամէն ասիական ազգերէ բոլորովին տարբեր ոգւով մը։ Պուտտայի գրքանց մէջ պատուիրուած է որ «եթէ մարդ մը «քո աչ ձեռքիդ վրայ վարդի հիւթ «հեղու քաղցրաբոյր, և եթէ ուրիշ մը «քո ձախ ձեռքդ վիրաւորէ դաշոյնով, «դու որ ճշմարիտ Պուտտայական մ'ես՝ «պարտիս հաւասար դդացում մը տա«ծել երկոցունց նկատմամբ։» Ահա այսչափ բաղցրներոգամիտ և հեղաբարոյ լինել կը պատուիրէ Պուտտայի կրօնն, որոյ պատուէրը, ինչպէս ամէն կրօնի պատուէրը, ճշդիւ չեն գործադրուիր անշուշտ։ Բայց, անդ. գրաման առթիւ, Պուտտայի քուրմերն արժան կը դատեն ի կիր առնուլ իրենց կրօնին համակերպութիւն և հնազանդութիւն պահանջող պատուէրներն։

—ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ՍՈՒԴԱՆ։ Անցեալ տարի եգիպտական բանակին վրայ յաւելումներ եղած էին, որպէս զի առանց անդ. օգնութեան կարող լինէր պաշտպանել զՍուաքին և Եգիպտոսի հարաւային սահմաններն։ Որովհետեւ այս բանիս համար բացառիկ ծախք հարկաւոր էր զորս Դահիրէի Կառավարութիւնը չէր կարող հոգալ, անդ. Կառավարութիւնն հաւանած էր առժամապէս վճարել Սուաքինի պաշտպանութեան ծախքերն։ Էնէրջի Կէֆէ կ'իմանայ թէ անդ. Կառավարութիւնը չուզեր այլեւս անդ. ժողովրդեան վրայ բեռնաւորել այս ծախք, և բանակցութիւն բացած է, որպէս զի Եգիպտոսի Կառավարութիւնն, եթէ դրամական միջոց չկարենայ գտնել բանակն իւր արգի զօրութեան մէջ պահելու համար, կարելւոր զեղչ մ'ընէ բնիկ զօրաց թիւէն։

—ԲՈՒԻԶԻ ԵՒ ՊՐՈՒՍԼԻ մէջեւ հեռախօս թելին հատատումը շատ ուշադրութիւն կը դրաւէ։ զի հեռախօսութեան առաջին միջադային գիծն է այս յԵւրոպա, և հեռախօսութեան երկարագոյն գիծն է միանդամայն։ Հաստատեալ իրողութիւն մ'էր թէ հեռախօսութիւնն, հեռագրութեան անմնան, տարբեր ոյժ ունէր ըստ հեռաւորութեան, որով գիծը քանի՛ երկարէ՝ փոխադրուած ձայնը կամ խօսքն այնչափ անորոշ կը դառնար։ Բայց Ֆրանսայի և Պելճիոյ մայրաքաղաքաց միջեւ յաջողապէս քանիլ սկսելը կուգայ փորձով ապացուցանել թէ հեռաւոր միջոցներու համար ևս հեռախօսութիւնն ի կիր կրնայ առնուիլ ինչ-ինչ կատարելագործութեամբք։ Դիտուեցաւ, արդարև, թէ երկաթեայ թելերով ձայնն անորոշ կը լինի Արոյրէ թել մը դարմանեց այս կա։ Հեռագրոյ ձողերը կը կ — եւ հեռախօս արոյրէ թելեր նոյն տեսութեամբք, հեռագրոյ թելերն ելս երկաթի տեղ արոյր պիտի լինին եղեր այսուհետեւ։ Պրուսէլ-Բարիզի գծին երկայնութիւնն է 220 մղոն։ Լիլէ ի Բարիզ հեռախօս թելն է 150 մղոն։ կան նաեւ թելեր Բարիզէ ի Ռէյմս, Ռուանէ ի Հավռ, և Ռուանէ յԷլպէօֆ և ի Լուվրէ։ Բարիզ-Ռէյմս գծին արտաքին կարգաւորութիւն, ազգային գործունէութիւն՝ այս ամէն առաւելութիւններն ունէր երբեմն Հնդկաստանի հայ գաղթականութիւն։ Հազարաւոր հայ ընտանիքներ կը համրուէին Հնդկաստանի կարեւորագոյն կեդրոններուն մէջ, և մինչեւ իսկ ներքին նահանգաց մէջ։ Երկրին վաճառականութեան մէջ կարեւորագոյն դեր մը կը կատարէին, իբրեւ ամենէն ընդունակ տարրն՝ Եւրոպիոյ և Եւրոպական ազգաց հետ վաճառականութիւն ընելու։ Բնիկ Իշխաններուն քով պաշտօն և ազդեցութիւն ունէին, և այնպէս էր իրենց քաղաքական կարեւորութիւն, որ թէ՛ անգլիական և թէ ռուսական կառավարութիւնք ի հաշիս կ'առնէին Հնդկաստանի Հայոց դիրքն և ազդեցութիւնը։ Վերջապէս, Դանդեսի եզերաց վրայ հաստատեալ հայ գաղթականութիւնն երբեմն ազգային գործունէութեան կեդրոն մ'էր, իւր մամլով, իւր լրագրերով, իւր տպագրութեամբք, իւր գրագէտներով, իւր եկեղեցականներով, իւր ազգային, ճոխ մնաուկով, իւր բարեկարգ վարժարաններով և վարչական կանոնաւոր կազմակերպութեամբ։ Այն հին ժամանակներն, երբ հաղորդակցութիւնը շատ աւելի դժուար էին, հիմակուընէ շատ աւելի յարաբերութիւն կար Հնդկաստանի հայ գաղթականութեան և Հայութեան այլ մասանց հետ։ Պարսկաստանի Հայոց և Էջմիածնի Մայր-Աթոռոյն հետ անընդհատ յարաբերութիւն ունէին։ Աշխարհի ամէն կողմերէն և նոյն իսկ Կ. Պոլսէ և օսմ. գաւառներէ Հայեր բանտ մտնուելու կ'երթային Պոմպայ, Կալկադա և Ներսերը։ Շատեր կը հարստանային, թէև քիչեր կը վերադառնային, թողով մեծամեծ ժառանգութիւններ, որոց պարբերական յայտնութիւնը գլուխներուն պտոյտ կուտայ ներկայ դրամական անձկութեան մէջ։

Եւ այժմ, ի՞նչ մնացած է հայկական այս զարգացեալ գաղթականութենէ։—Հաղիւ յիշատակ մը նախկին փառաց։ Հին հայադէմ Պարոններն ու եկեղեցասէր Աղաները դարձած են մէկ մէկ Մըսդէր, որոց դէշ աղաւաղուած մականունները հաղիւ կը սբօրձն ու կը մոռցնեն իրենց հայկական ծագումն։ Անգլիական մրցումը մեծ վնաս տուած է Հայոց վաճառականութեան ու քաղաքական ազդեցութեան, որով հնդկահայ գաղթականութիւնը կորուսած է զիւր նախկին յաջող վիճակ։ Այս արտաքին անյաջողութեան հետ միանալով ազգային բարոյական թերութիւններ, գրէթէ անյուսալի ըրած են Հնդկահայոց ազգային գոյութիւնն։ Հայոց եկեղեցիք մնացած են տեսակ մը Միւթէվէլլիներու ձեռք, որք կարեւոր հասոյթներ իրենց անձնական շահուն կը ծառայեցնեն միայն։ Օտարամոլութիւնն իւր նախճիրները գործած է և կը գործէ, և ուրեք ուրեք Հայոց եկեղեցիք բոլորովին վակուած են։ Էջմիածնի Հայրապետաց և Պարսկաստանի Նոր Ջուղայու Առաջնորդաց հոգատարութեամբ կարելի էր պահպանել ու զարգացնել իսկ Հնդկաստանի Հայոց ազգային-եկեղեցական կեանքը։ Բայց էջմիածնի հեռաւորութիւն՝ չատ հեռի է հիմակ, և Պարսկաստանի Առաջնորդք Հայեր ու հոգիներ փրկելէ տարբեր շահեր ունին փբրկելու։ Արժ. Տ. Մկրեան Հօր նշանակած եկեղեցական դատապարտելի անհոգութիւնն ու կամակորութիւնը տեսնելով, Հայ մը կը զարթկի, և բնականապէս կը հարցունէ զայրագին թէ Հայաստանեայց Եկեղեցին ընդէ՞ր կը անուցանէ իւր ծոցի մէջ այսպիսի բարձրաստիճան դատաճանները, որք իւր ամենէն նուիրական շահերն ոտքի տակ կ'առնուն՝ իրենց անձնական կիրքերն ու շահերը գոհացնելու համար։

Իսկ էջմիածնէն օգնութիւն կրնայ սպասուիլ՝ Հնդկաստանի Հայերը փրկելու համար անգլիական ցեղային ու կրօնական հոսանաց մէջ կորուսելու վտանգէն։ Եթէ ստոյգ են Ռուսիայէն եկած վերջին մասնաւոր տեղեկութիւնք, Ամեն. Տ. Մակար Կաթողիկոս իւր բոլոր ֆիզիքական ու բարոյական կորովին պէտք ունի Կաւկասոյ մէջ իսկ, Ռուսահայերուն հոծ մարմինը փրկելու համար ազգային ծայրագոյն վտանգներէ։ Կարեւոր է անգլիական հոսանքին դէմ պաշտպանել Դանդեսի եզերքը բնակող Հայերը։ Բայց կարեւորագոյն է ամենայն անձնուիրութեամբ ջանալ պաշտպանելու Արարատայ ստորոտը բնակող Հայերը ռուսացուցման նորանոր տնօրինութեանց դէմ, որք ա՛նչափ այլանդակ, ա՛նչափ արտակարգ են, որ նոյն իսկ ռուս Կայս. կառավարութեան պատուոյն համար պէտք է մտածել որ Ռուսիայէն վերջերս եկած լուրերը թիւրիմացութեան արդիւնք եղած լինին պարզապէս, կամ՝ գէթ յոյժ չափազանցեալ։ Այլ ինչ որ լինի բուն իրողութիւնն, յայտնի է ըստ բաւականին թէ ազգային ամենամեծ վտանգներ կը սպառնան Ռուսիոյ Հայոց, և եթէ Հայ ազգութեան այդ պատուական մասն ելս օր մը չպիտի դասուի ի չարս «Կորուսեալ Հայութեան» անդամից, անհրաժեշտ է որ Տ. Մակար Կաթողիկոս ցարդ ցուցածէն աւելի կորով, աւելի գործունէութիւն, մանաւանդ աւելի ազգասիրութիւն և աւելի եկեղեցասիրութիւն ի հանդէս բերէ։

—)(41)(—

ԹԵՐԹՕՆԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՀԻՆԳ ՇԱԲԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿՈՎ

ԵՐԿԱԲԱԹՈՒԶԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՔ ԱՆԳԼԻԱՅԻՈՅ ՑԱՓՐԻԿԷ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

Նաւին ընդարձակ սարահարթի մը վրայ հանգչեցաւ դիշերն։ Այդ սարահարթին կեդրոնը խորապէս զոդացած էր։ Հապա ութ հարիւր ոտք բարձրութիւն ունէր ծովուն մակերեւութէն։ Այս պարագայ քիչ մը յոյս տուաւ տոքթորին, յիշեցնելով նմա ազատարգոյ կարծիքը թէ ջուրն ընդարձակ տարածութիւն մը կայ Ամերիկէի մէջ տեղն։ Եթէ ստոյգ ալ այսութիւն ունէր այդ վիճ, պէտք էր դանել։ Բայց բնաւ փոփոխութիւն մը չէր տեսնուեր անշարժ երկնից մէջ։

Խաղաղաբեր գիշերին եւ նորա ստեղծարդ չքեղութեան յաջորդեցին անկեղի ցերեկն եւ արեւուն բացակէզ ճառագայթներն։ Իւր առաջին նշոյլներն արձակելուն հետ օդն ալ հրատապ ջերմութիւն մը կ'ստանար։ Առաւօտեան ժամ հնգին տոքթորը չուն նշանը տուաւ, եւ բաւական երկար ժամանակ Ալֆրէդիկ անշարժ կեցաւ կապարեայ մենաբարի մը մէջ։

Տոքթորը կրնար աւելի բարձրերն ելնելով վերծ մնալ օդին անտանելի տաքէն։ բայց աւելի մեծաքանակ ջուր ծախսել պէտք էր, եւ այս ալ անհնարին էր։ Ուստի շատացաւ օդապարիկը դեռնէն հարիւր ոտք վեր բանելով, ուր տկար հոսանք մը վինք դէպ յարեւմտեան հորիզոնը կը մղէր։

Նախաճաշը քիչ մը չոր մնաց եւ բէմիքանէ բաղկացաւ։ Կէս օրին Ալֆրէդիկ հաղիւ քանի մը մղոն ճանբայ ըրած էր։

«Զենք կրնար աւելի արագ երթալ, ըսաւ տոքթորը։ Մեք չենք հրամայեր այժմ, այլ կը հնազանդինք։

—Ա՜հ, սիրելի՛ Սամուէլ, ըսաւ որսորդն, աւասիկ այն ռաթիներէն մին, յորում մղեց մեքենայ մը կրնար օդտակար լինիլ մեզ։

—Անշուշտ, Տ՛ք, ընդունելով սակայն թէ չարժելու համար ջուր շծախսէր, վասն զի յայտնի է մեր վիճակը ճշդիւ մի եւ նոյն կը լինէր։ Մնաց որ, մինչեւ ցարդ չէ հնարուած գործադրելի բան մը։ Օդապարիկները դեռ այն վիճակին մէջ են, յորում նաւերը կը գտնուէին շոգիին հնարուելէն առաջ։ Վեց հազար տարի պէտք եղաւ շոգեշարժ անիւներն ու պտուտակներն երեւակայելու համար։ ուստի մեք ալ դեռ ժամանակ ունինք սպասելու։

—Անիծեա՛լ սապ, գոչեց Ժոյէ քրտնոտ ճակատը սրբելով։

—Եթէ ջուր ունենայինք, այս տապը կրնար օգտակար լինիլ մեզ, վասն զի կ'ընդլայնէր օդապարիկին ջրածինն եւ հետեւաբար խտարարին մէջ նուազ բաց արձակելու պէտք կը թողուր։ Ձգնարիւ է որ եթէ մեր ջուրն սպառած չլինէր, խնայութեամբ գործածելու հարկ չէր մնար մեզ։ Ա՜հ, անիծեալ վարքեր, որ մեր ջուրին պատուական արիզէն զրկեց զմեզ։

—Կը զղջա՞ս ըրածիդ վրայ, Սամուէլ։

—Ո՛չ, Տ՛ք, որովհետեւ կարող եղանք սոսկալի մահէ մ'ազատել այն տարաբաղդը։ Բայց վաղ նեռուած հարիւր վարա ջուրը շատ օգտակար պիտի լինէր մեզ, վասն զի տասներկու կամ տասներեք աւուր ճանբայ կ'ապահովէր, եւ անշուշտ կարող կ'ընէր զմեզ այս անապատն անցնելու։

—Գիտնէ՞ ճանբուն կէսն առ՞նք, հարցուց Ժոյէ։

—Իր, ՝ւ հեռաւորութիւն, այո՛, իրրեւ տեւողութիւն, ո՛չ, եթէ հոմն չօգնէ մեզ։

Արդ՝ հոմն բոլորովին դադրելու փիսաւմ ունի։

—Օ՛ն, տէ՛ր իմ, ըսաւ Ժոյէ, պէտք չէ տրտնջել։ մինչեւ ցարդ բաւական յաջողութեամբ կատարեցինք մեր ուղեւորութիւնն, եւ ինչ որ ալ ընեմ, անհնար է ինձ յուսահատիլ։ Եւ աներկբայ եմ որ պիտի գտնենք ջուր։»

Սակայն գետինը կը ցածնար մղոնէ ի մղոն։ ոտկերեր լերանց վերերը կուգային կ'անհետանային դաշտին վրայ, իբրեւ սպառեալ բնութեան մը վերջին սարաւանդներն, արեւելեան գեղեցիկ ծառերուն կը յաջորդէին ցան եւ ցիր խոտեր։ քանի մը պասքեալ դալարիներ կը մաքաուէին դեռ աւազին յատակացման դէմ։ հեռաւոր լեռներէն ընկած մեծամեծ ապառաժներ՝ փրելով կը ցրուէին իրրեւ սրածայր կոպիճներ, որք չատ չանցած՝ խոշոր աւազ պիտի լինէին, եւ ապա անշշուկ։

«Աւասիկ Ալֆրիկէն, ինչպէս որ կ'երեւակայեր, ծոյէ՝ Իրաւունք չունէի՞ «հատերէ՝» ըսելու։

—Դեռնէ շատ բնական է, տէ

դիւնքն եղաւ անցեալ տարի 50 առ 100 շահ մը։ Հինգ վայրկեան խօսելու համար հեռախօսով, կը վճարուի մէկ ֆր։

—ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԶԻՆՈՒՈՐ ՄԸ. Բարիզի մէջ վերջերս ինքնասպանութիւն գործեց սա խղճալի պարագայներով։ Քանի մ'ընկերներու հետ խմելէ յետոյ, կ'ելնէ դիտել մերմակայ վաճառանոցին զանազան նիւթերը։ Շատ մը բաներ կ'առնու կը նայի։ Հետեւեալ օրն ազդարարութիւն կ'ընդունի թէ մէկ շաբաթ պիտի բանտարկի գողութեան համար, և հաւանօրէն պատերազմական առնելի մը առջեւ պիտի քաշուի։ Ցուշատեսը մը, քսան փարանոց բան, գրպանէն հանուեր է, բայց ինք կը պնդէր թէ, արբեալ գոլով նոյն պահուն, չէր գիտեր ըրածը։ Զինուորական իշխանութիւնք մոռիկ չըրին։ Մինչ պաշտօնակալք բանս կը սանէին զինք, փախաւ անոնց ձեռքէն, և պատուհանէ մը ինքզինք վար նետուեց, աղաղակելով. «Մնաք բարեաւ, բարեկամքս, ես գոյ չեմ»։ Մահամերձ վիճակի մէջ վերցուցին զինք սայլասայտէն։ Աղաչեց սեւանել իւր հարիւրապետն, և չմեռած կրցաւ յայտարարել նոա թէ յուշատետրն անուշադրութեամբ մոռցած էր գրպանին մէջ, և թէ նախանձեր կը համարէր մեռնիլ քան նշանակուիլ իբրեւ գող։ Թախանձեց իւր սպայից՝ ըսել իրեն թէ անմեղ էր, և հարիւրապետը խորապէս յուզեալ՝ հպիւ ժամանակ ունեցաւ խեղճ զինուորականին ձեռքը սեղմելու, որ դիակի մը ձեռքն էր այլ ևս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ցնտեսական Խորհուրդն երէկ վերբերտին զբաղեցաւ Շիշլիի ազգ. գերեզմանատան խնդրոյն։ Ներկայ էր բողոքող կողման ճարտարապետ Թէվէքէլեան ֆֆէնտի որոյ տուած բացատրութիւններէն Խորհուրդն գոհ մնաց եւ իւր բանակցութիւններն աւարտելով որոշեց տեղեկագիր մը պատրաստել և ներկայել Ազգ. Վարչութեան։

Խորհուրդը, բաց աստի, Կրթական Տեսչին եւ Մայր Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ոմանց հետ խառն նիստ մ'ըրաւ եւ նկատողութեան առաւ Մայր Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ներկայ տարւոյ եկամտոյցն եւ տեսնելով որ 43,000 զրուշի բաց սը կայ որ յառաջ կուգայ վարժարանին համար եղած տարեկան 100,000 զրուշ ծախքէն, որոշեց տեղեկագրով մ'առաջարկել Վարչութեան որ Մայր Եկեղեցւոյ վարժարանը Կեդր. Վարժարան լինի ուր աշակերտին նաեւ մերձակայ թաղերու Կէտիկ Փաշա, Դումդաբուի դրսի և Եէնի գաբուի վարժարանաց զարգացեալ աշակերտք եւ թէ այդ կրթարաններ դրուին ընդ հսկողութեամբ ուրոյն խնամակալութեան մը։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ, Դումդաբուի դրսի եկեղեցւոյն քարոզիչ Արժ. Գաբրիէլ Վրդ. Անոյշեան, եկեղեցւոյն քահանայք և քսանի չափ դպիրք, ամենքն ալ զգեստաւորեալ, երէկ Դումդաբուի կայարանէն դիմաւորեցին Ցունաց Նորընտիր Պատրիարքն, որ կայս. պատ. երթալու համար Մաքրի գիւղն կուգար յատուկ կառախումբով, և երդերով ողջունեցին զն։ Սրբազնութիւն որ վակոնին պատուանդանին վրայ կենալով օրհնեց ներկայս և իւր գոհունակութիւնն յայտնեց։

Այսօր, Կիւլպէնկեան Սերովբէ էֆֆէնտիի մահուան տարեդարձին առթիւ, Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ յատուկ հոգեւոր պաշտօն կը մատուցուի և հացկերոյթ կը տրուի։

Յառաջիկայ շաբաթ օր, փետր. 14, ի հանգիստ հոգւոյ վաղամեռիկ դբոտեր բարեյիշատակ Օրիորդ Թագուհւոյ՝ Աղա Սարգսի Հնուկտեանց Ռուսատանցւոյ, Ամեն. Խրիմեան Սրբազան Հայրիկ հանդերձեալ է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել և հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել ի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոջ Դումդաբուի դրսի թաղի։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Վ. Ասենադպիր Ասենապետ

ՀԱՅՐ ՅՈՎԱՆԻՄ ԵՂԻՍԷԵԱՆ Ց. Դ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿ. ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Միացեալ Ընկերութեանց Պարահանդէսն, զոր կրնանք անուանել ազգային անդրանիկ պարահանդէսն, տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբաթ դիշեր։ Միացեալ Ընկերութեանց անունը բաւական է գաղափար մը տալու համար սոյն պարահանդիսին վերապահեալ յաջողութեան ու չքեղութեան վրայ։ Այս տարի եւս, ինչպէս միշտ, կարգադիր ծանձնախումբն՝ աշակցութեամբ իւր Մեծարոյ Նախագահին՝ ամեն աշխատութիւն ի գործ դրած է Պարահանդիսին ընծայելու այն փայլն ու եղական գիրքը զոր կը վայելէ ամեն տարի կրթական մեծ նպատակի մը նուիրեալ այդ մեծ պարահանդէսն։ Նոր թարմունը՝ չքեղապէս զարդարուած՝ Բարեկենդանի վերջնաթեր երեկոյին պիտի համախմբէ մայրաքաղաքիս ազգայնոց և օտարազգեաց ընտիր բազմութիւն մը որք խառնուրդ պիտի դիմեն անդ, չքնաղ երեկոյթ մ'անցուցնելու ապահովութեամբ։

ԴՊՐՈՅԱՍԱՐ ՏԻԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութիւնը կը խնդրէ հրատարակել թէ Ընկերութեան Ընդհանուր ժողովոյ շաբաթ օրուան նստին ներկայացեալ վիճակահանութեան հաշուեցոյցն 35,000 դահեկանի հասոյթ մը կը յայտնէր, և նոյն վիճակահանութեան բաշուելուն առթիւ տրուած ներկայացման հասոյթն էր 1,048 դահեկան։

Ի դիմաց Դպրոց. Տիկ. Ընկ.

Ընդհանուր Ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

ԵՐԱՆՈՒՀԻ Ա.ՇՆԱՆ ՍՐԲՈՒՀԻ ՏԻՒՍԱՌ

Պօյաճը գիւղէն կը գրեն մեզ։

«Ճյս կիւրակէ երեկոյ դպրոցական սիրուն հանդէս մը տրուեցաւ գիւղս մէջ եւ ի նպաստ ազգ. վարժարանաց կազմուորեալ վիճակահանութիւնը կատարուեցաւ։ Նախ եւ առաջ վարժարանիս դասատու Պարոյեան էֆֆէնտի Վեհ. Սուլթանին ուղղեալ Ուղերձ մը կարդաց եւ հանդիսականք միաբերան «Կեցցէ Վեհ. Սուլթան» աղաղակելով սրտէր թնդացուցին։ ապա հանդիսին վերաբերեալ կարճ եւ ազդու առեւնարանութենէ մը յետոյ, վարժարանիս աշակերտք Ցովէնէ Դեղեչկի թատերասաղը ներկայացուցին։ Հանդիսին ներկայ էին գիւղիս երեւելի հայ ընտանիքներն ամբողջովին որք ջերմ շնորհակալիք յայտնեցին թէ՛ առ Թագաւոր Խորհուրդն եւ թէ՛ առ կազմակերպողս հանդիսին։ Ցիշատակելի է թէ երեք յոյն երիտասարդք նուագեցին առանց վարձատրութեան։ Վիճակահանութենէն շահող թիւերն են, Ա. թիւ 43, մէկ ժամացոյց, Բ. թիւ 176, մէկ արկղիկ եւ Գ. թիւ 120, ծոխային սատակներ նուիրեալ կրճիկեան պէյէ։ Այս երեք պարգեւներն ալ գիւղացիք շահեցան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՔ, ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Վճռաբեկ Ատենի անդամ անուանեցաւ Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատենի Պատժական ճիւղի նախագահ Հիւսէին Համիտ պէյ և նմա յաջորդեց Պոլսոյ Նախնական Դատարանի Պատժական ճիւղի նախագահ Ահմէտ Իզզէթ պէյ։

Պոլսոյ Նախնական Դատարանի Պատժական ճիւղի նախագահ անուանեցաւ Բերայի Նախնական Դատարանի Հարցաքննիչ դատաւոր Ձէվալ պէյ և նմա յաջորդեց Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնականներէն Ձէվալ պէյ։

Վերաքննիչ Ատենի ընդհ. դատախազի օգնական անուանեցաւ Պոլսոյ Նախնական Դատարանի քաղաքային երկրորդ ճիւղի դիւանագիտը և իրաւագիտական վարժարանի ուսուցիչ Համիտ պէյ։

Ռումելի Պէյլերպէյի աստիճան և Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Պերատի երեւելիներէն Մուլիա պէյի։

Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Գոսովայի, Ճքոտրայի և Պէնկազիի կուսակալութեանց կ. Պոլսոյ դրծակատար Օսման պէյի։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ Տ. ԴԻՈՆԷՍԻՈՍ Ե. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ Ի ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԷՆ

Ցունաց Նորընտիր Պատրիարք Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Ե. ընկերակցութեամբ երկու մտրապղտաց, Լ. օֆէթ պէյի և Պատրիարքարանի գործակատար Սգավրաքի էֆֆէնտիի, երէկ ժամը 7 ½ին Մաքրիգիւղէն յատուկ կառախմբով Սիրքէճիի կայարանն եկաւ և անտի պաշտական կառքերով Երլերդի պալատը գնաց, ուր ժամ 9 ին Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։ Ն. Սրբազնութիւն յուսնարէն լեզուաւ հետեւեալ բանախօսութիւնն արտասանեց զոր Լողոֆէթ պէյ թարգմանեց։

«Վեհափառ Տէր

«Պատիւ ունիմ իմ երախտագիտական զգացումներս յայտնել Ձեր Վեհափառութեան ներկայանալու առթիւ և միանգամայն յայտնել այն սրտագին հաւատարմութիւնը զոր կը տածեմ Ձեր Վեհափառութեան բարձր Դահուն նկատմամբ։ Խոնարհաբար կարդասցէ՞ Ձեր Վեհափառութեան՝ չի խնայել Ձեր շնորհները որպէսզի կարող լինիմ կարգադրել Պատրիարքարանի և հաւատարիմ Ցոյն Ազգին բոլոր գործերն, ըստ փափագանաց Ձերդ. Վեհափառութեան։ Բարձրագոյն Ատուած մշտատեւ անդորրութիւն և Ձեր Վեհափառութեան բոլոր բարի իղձերուն կատարեալ յաջողութիւն պարգեւէ։»

Վեհ. Սուլթանն այս բանախօսութեան պատասխանելով իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնեց և այս առթիւ առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց Պատրիարքին։

Ցաւարտ ունկնդրութեան Տ. Դիոնէսիոս Ե. դարձեալ պալատական կառք մը նստաւ դէմն ունենալով Լողոֆէթ պէյն ու արարողապետի օգնական Նէշադ պէյն, և նոյն հանդիսիւ Սիրքէճիի կողմէն Բ. Դուռը գընաց ժամը տասնուկէսին։ Պատրիարքական կառքին կը հետեւէին տասնէն աւելի կառքեր որոց մէջ կը դտնուէին Սինոդի և խառն ժողովոյ անդամք, Պատրիարքարանի պաշտօնեայք և յոյն երեւելիք. քսանի չափ ձիաւոր վարդապետներ և սարկաւագներ կը շրջապատէին կառքերը։ Պէշիքթաշէ մինչեւ Սիրքէճիի մեծ պողոտան՝ ճամբուն երկու կողմը խուռն բազմութիւն մը համախմբուած էր նոր Պատրիարքի անցքն ողջունելու։ Ն. Սրբազնութիւն Բ. Դուռն հասնելով, նախ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ներկայացաւ որ արժանավայել պատուոյն ընդունեց զնա և շնորհաւորեց նորա բարձր պաշտօնն։ Յետոյ սուրճ և օշարակ մատուցուեցան։ Տ. Դիոնէսիոս Ե.՝ ընկերակցութեամբ Բ. Դրան արարողապետ Ֆէրուլա էֆֆէնտիի և այլոց, այցելութիւն տուաւ նաև Պետական Խորհրդոյ Բարձր. Նախագահին և Արտաքին, Ներքին ու Դատական գործոց Վեսիր. Նախարարաց։

Ցաւարտ սոյն պաշտօնական այցելութեանց Նորընտիր Պատրիարքը միւսնոյն հանդիսիւ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը գնաց՝ ուր եկեղեցի լծելով, հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանի և ապա բաղմեցաւ իւր պատրիարքական աթոռն։

ԳՐԱԿԱՆ ՍԻԼԼՈՂՈՍ ԲԵՐԱՑԻ

Բերայի Ցունաց Գրական Սիլլողոսն իւր երկուշաբթի աւուր նստին մէջ Սիլլողոսի Պատուակալ անդամ ընտրեր է Զիմենեսիոս Ե. Նոր Պատրիարքն Ցունաց։ Մասնաւոր պատուիրակներ խրմբովին Ն. Սրբազնութեան երթալով, պիտի յանձնեն անդամակցութեան վրկայագիրը։

Մի և նոյն նստին մէջ, Ռումանիոյ հիւպատոսարանին քարտուղար Պ. Թ. Մոգոդոլը անուանուեր է դիւանապետ և Սիլլողոսին հնագիտական հաւաքածոյից հոգաբարձու, փոխանակ Պ. Ա. Բէրամէուսի որ վերջերս մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս և ծանօթ է մերազնէից հայ պատմութեան խորին հմտութեամբը։

ՆԷՃԻՊ ՓԱՇԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Երէկ ծանուցինք թէ Ասիոյ երկաթուղեաց շինութեան համար Ֆէրիգ Նէճիպ փաշայի մատուցած ծրագիրը Վեհ. Սուլթանին կողմէ ընդունուելով Թ. Դուռը զրկուած էր մանրամասնօրէն քննուելու համար։ Արդ, ըստ կայսերական հրամանի, Նախարարաց Խորհուրդն երէկ այս խնդրով զբաղեցաւ ի ներկայութեան Վեսիր. Նէճիպ փաշայի։ Նախարարաց Խորհրդոյ նիստէն յետոյ, Ներքին, Դատական և Արտաքին գործոց Վեսիր. Նախարարք ժամը 11 ու կէսին Մեծ-Եպարքոսին քով գընացին և Ն. Բարձրութեան նախագահութեամբ մինչեւ գիշերուան ժամ 2 խորհրդակցեցան օրուան կարեւոր խնդրոց վրայ և զբաղեցան միանգամայն Նէճիպ փաշայի ծրագրոյն քննութեամբ։ Խորհրդակցութեանց արդիւնքն յատուկ տեղեկագրով մը մատուցուեցաւ Վեհ. Սուլթանին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԳԱՆ ՆՈՐ ԵՐԹԵՒԵԿ

Թղթատարութեան և հեռագրաց վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այսօրէ սկսեալ և մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն, Թղթատարական ամենօրեայ երթեւեկ մը պիտի հաստատուի Կ. Պոլսոյ և Եւրոպիոյ միջեւ։ Հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են, որպէսզի այստեղի Թղթատարը զուգադիպի սերպիական կառախմբոց մեկնման։ Այս երթեւեկ աւելի արագ պիտի լինի Վառնայի ճամբով եղած երթեւեկէն։ Պոլսոյ և Բերայի գրասենեակները բաց պիտի մնան մինչեւ արեւամուտ։

ՏԻԿԻՆ ԲԱՇԾԻՈՅ

Տիկին Լիսի Բաշքոֆ, անդամ Բարիզի Աշխարհագրական ընկերութեան, աշխատակից Ծէպոֆի, Իլլոստրասիոնի և Ռեվիւ Սէնտիֆիքի, Թուրքիոյ երկրագործութեան վրայ բանախօսութիւն մը պիտի ընէ Լեմոյոյ ռուսական դեսպանատան մէջ։ Տիկինը պիտի խօսի նաև թէյի ծառին մշակութեան վրայ ի Ճաւան, Զինաստան, Հնդկաստան և Սէյլան կղզին։ Քանի մը տեղեկութիւններ պիտի տայ կապոյտ գեսին վրայ ըրած ուղեւորութեանցը վրայ, նկարագրելով Զինաստանի թէյերուն պատրաստութեան, հոտաւորման և ներկման գաղտնիքը։ Պիտի բացատրէ թէ ի՛նչ մեծ առաւելութիւններ ունի թէյի արդի պատրաստութիւնն մեքենայից միջոցաւ և առանց խարդախութեան, և թէ Թուրքիա ի՛նչ մեծ հասոյթի աղբիւր մը կ'ունենայ՝ քաջալերելով թէյի մշակութիւնը։ Տիկին Բաշքոֆ ծանօթ է բազմաց իւր ի Լիբանան և ի Պալմիրա ուղեւորութեամբը, որոց նկարագրութիւններն հրատարակած է Դո

Բարեսէր Ոմն.	54
Կարապետ Ինճիճեան.	20
Տիգրան Ցարութիւնեանի սրճարանէ հացագին Նոյեմբեր ամսոյ.	20
Յակոբ Մարտիկեան.	20
Սահակ Մազմանեան.	20
Յովսէփ Եաղմանիճեան.	10
Գումար.	3035 զրշ.

Ի Մանչէսթիր բնակեալ բարեպաշտ ազգային ոմն ինչպէս շատ առթի մէջ, այս անգամ եւս բարեհաճեցաւ նուիրել 25 տուզինա ընտիր գուլպաներ.

Ագրիանուպոլսոյ պատ. Թաղ. Խորհրդոյ նախաձեռնութեամբ հաւաքեալ տեղւոյն բարեսէր ազգայիններէ. 78 հօխայ հին գինի, 78 հօխայ նոր գինի, 300 խրոխրէ աւել.

Ռուսօսթէօյի Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ նախաձեռնութեամբ հաւաքեալ տեղւոյն բարեսէր ազգայիններէ. 268 հօխայ սոխ, 110 հօխայ ցաւար, 52 հօխայ բակլա, 24 թանրիճ.

Պօղոս Աֆէեան, 60 հօխայ բաթաթէս. 55 լուբիա.

Հանգուցեալ Կարապետ էֆ. Ստամպուլլուեանի եւ իւր վաղամեռիկ որդւոց հոգւոյն համար հանգուցելոյն կողակցւոյն եւ Բարսեղ էֆ. Սդամպուլլուեանի կողմանէ՝ 600 հաղ նարինջ.

Ս. Ղ. Պարոնեղպանեան՝ 320 հատ սիկառի թուղթ. Սամաթիոյ Հաճի Գասրն փրան խանութքեար Սերասատցի Ադամ եւ Ալիքսան՝ 78 հօխայ հաց. Սամաթիացի մահտեսի Թօփիկ Գրիգորեան՝ 1 ձի, Կարապետ Բուլճեան 1 հորթ. Էյուպի Ֆէհմանէի վարպետներէն Յովհաննէս՝ 1 գառն. Բարեսէր ոմն՝ 20 հօխայ բրինձ. Բարեսէր եկեղեցական ոմն՝ 10 հօխայ լօքում չաքար. Ի Մանչէսթիր բնակեալ տէրկին ոմն՝ ձեռամբ Գեր. Տ. Սուքիաս Ծ. վարդապետ Պարոնեանի՝ 12 զոյգ գուլպա. Տիկին Նազլ էֆ Մուրատեան՝ 34 հատ բարձի երես. Սիվրի Հիսարի բարեսէր ազգայիններէ հանգանակեալ՝ նախաձեռնութեամբ մահտեսի Յակոբ էֆ. Տ. Ստեփանեանի՝ 121 զոյգ բուրդ գուլպա. Յարութիւն Գէյլաղան՝ 20 օրինակ «Ընթացք քաղաքական արխարհ». Սարգիս Մինասեան՝ 20 օրինակ «Ընկերային նամականի». Սամսոնցի Միսաք Հալաճեան՝ 1 օրինակ «Մարիկ» հանդէս (վերջանուեայ). Միհրան Պօյաճեան՝ 2 մեծ սափաներ.

Ի դիմաց Հոգաբարձ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Առենադրէր Առենապետ

Յ. ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ ՄԻՒՌ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՕԾՄԱՆ

Ս. ԳԵՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ ՍԱՄԱԹԻՈՅ

Աւասիկ բանախօսութիւնն զոր Սամաթիոյ եկեղեցւոյն օծման հանդիսին օրը կարապետ էֆ. Քէրէստէճեան արտասանեց ճաշի սեղանին վրայ ի դիմաց Թաղական Խորհրդոյ.

Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր Հայրք իմ և Տեարք.

Ներեցէք ինձ, ի դիմաց Թաղու Թաղ. Խորհրդոյ և շինութեանց մասնախնդիր, խորին յուզմանց և սրտագին շնորհակալաց իւր տկար Թարգման մը, մի քանի խօսք արտասանել սոյն բարեբաստիկ առթիւ.

Եթէ ուրիշ ազգեր՝ իրենց կրօնքը կամ եկեղեցին պահպանելու համար նիւթական ոյժեր ունին, կրնայ ըսուիլ թէ հայկական եկեղեցւոյ ոյժն ու զօրութիւնը աւելի իւր ժողովրդեան վեհանական չահատակութեանցն ու անձնուիրական զոհողութեանցը մէջ կը կայանայ։ Այն ոգին՝ որ կը վառէ ի մեզ ազգային ու կրօնական հուրը, նախախնամական բան մ'է. և այն իսկ է անշուշտ որ պահեր է եւ պիտի պահպանէ միշտ մեր կրօնքն ու ազգութիւնը։ Ուստի այս հոյակապ ու պատմական եկեղեցին՝ որ նորոգ կը բարձրանայ այսօր քանմեակ հրդեհի մը տխուր վերատաւիներէն, լուսաճաճանչ նոր գոհար մ'է, ազգային կրօնի փառաց պսակին վրայ յաւելեալ նոր աստղ մ'է այն խորհրդաւոր՝ մեր ազգային կենաց յաւիտենական կամարին վրայ։ Եւ այս հոյակապ գործին մէջ որոնն է փառքը։

Թաղու Թաղ. Խորհուրդն ու շինութեանց Մասնախնամ մը, որոց ի դիմաց պատիւ ունիմ խօսելու, ինչ որ ըրին ուրիշ բան մը չէ, այլ միայն իրենց պարտականութիւնը կատարած են իրենց Թաղուցի։ Արդ, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, մենք՝ և մեր միջոցաւ համայն Սամաթիացիք նրուիրական պարտակատարութիւն մ'ունինք կատարելիք յատս Ձեր Սրբազնութեան մատուցանելով մեր երախտագիտութեան որդիական զգացումներն՝ այն թանկագին հոգածութեանցն համար՝ զոր հաճեցաք ցոյց տալ Ձեր բարձր ու բազմագրաւ պաշտօնին կոչուած օրէն իսկ. այն այցելութիւնները՝ որով քանիցս անձամբ բարեհաճած էք պատուել մեր Թաղը նոր մլուում տալու համար շինութեանց գործին, բանիւ և արդեամբ Ձեր ցոյց տուած այն ջանքերը՝ որոյ մէկ փայլուն ապացոյցն է նաեւ Ձեր Սրբազնութեան շնորհիւ բարեբար Ազգայնոյ մը կողմէն նուիրեալ 500 ռուբլոյ նպաստը, այս ամենը կը պարտաւորուն զմեզ մեր խոնարհ եւ անկեղծ երախտագիտութիւնն յայտնելու Ձեր Ամենապատուութեան և շնորհաւորելու միանգամայն զՁեր Սրբազնութիւն՝ որ մեծ գործ մ'ալ ի գլուխ հանելով կ'անմահացնէք Ձեր վեհ անունը պատմութեան մէջ իբրեւ արժանաւոր պետ բազմակարօտ ազգի մը։

Երախտագիտութեան անհրաժեշտ պարտք մ'ալ ունինք առ Յակոբեան վեհգան հարազատն՝ որ խրախուսեալ արծանայիշատակ նվիրեցաւ Պարիսքէն հայրական յորդորներէն, իրենց սիրայօժար եւ առատաձեռն նուիրմներովը գլխաւոր դրդիռն ու պատճառը եղան Ս. եկեղեցւոյս վերաշինութեանը։ Սամաթիացիք այս միակ բարիքը չէ որ կը վայելեն Յակոբեան էֆէնտիներէ։ բազում տարիներէ ի վեր մեր վարժարանաց աղքատիկ աշակերտք հանգուստ ընդունելով՝ Յակոբեան անունը իբրեւ բարեգութ հօր մը անունը կը գասանին, եւ մեր Թաղի ազքատներ՝ որոնց մասնաւոր խնամածութեանը նպատակաւ Թաղիս մէջ դեղարան մը եւ ուրիշ կալուածներ կառուցած են, կը գասանին Յակոբեան անունը իբրեւ ճշմարիտ բարերարի՝ իբրեւ ճշմարիտ քրիստոնէի անուն մը։ Ուստի կը խնդրեմ Յակոբեան ազգատոհմէ էֆէնտիներէն՝ որ հաճին ընդունիլ ի դիմաց համայն Սամաթիացւոց՝ Թաղ. Խորհրդոյ եւ Մասնաժողովոյս անկեղծ եւ սրտագին շնորհակալութիւնները։

Այս հանդիսաւոր պահուս, յաւէրժ յիշատակաց արժանի անուն մ'ալ պարտիմք յիշել, այն է՝ հանգուցեալ Մանուկ աղա Մանկեան, որ իւր բարեպաշտական կտակաւ ս'չ միայն 630 ռուբլոյ կարեւոր նպաստ մը մատուցած է, այլ նաև կարծես գերեզմանին մէջէն իսկ ուզելով խթան մ'ըլլալ այս Տաճարին վերականգնմանը, իւր ժառանգութեան կարգադիր Մասնաժողովոյ ձեռամբ 500 ռուբլոյ գումար մ'եւս ստացած է Թաղ. Խորհուրդէ։ Ուստի օրհնեալ ըլլայ Մանկեանի յիշատակը, որ վերջին պահուն իսկ չի մոռցաւ իւր ազգը։— Այս առթիւ շնորհապարտ եմք յիշեալ կարգադիր մասնաժողովոյ անկամ և գործունեայ ազգասիրութեանին հանրածանօթ վեհամաշուք Արիկ էֆէնտի Ուշճեանի, և նաև Գաբրիէլեան Պօղոս, Ֆրէնկեան Մկրտիչ և Բարաղամեան Տիգրան Մեծ. էֆէնտիներուն՝ որք բարեհաճեցան սոյն պատուհութեամբ իրենց գնահատելի աջակցութիւնը նուիրել։

Շնորհակալութիւն նաև Թաղիս նախորդ քարտուղէր Դիմաքսեան Գեր. Հայրակ Ս. Հօր որ իւր սիրտ եւ ազգու յորդորանքներով Տաճարը կարգաց ի գործ վերաշինութեան։

Շնորհակալութիւններ առ մեղուական քարտուղէր Թաղիս Գեր. Գէորգ վարդպետ Իւթիւճեան՝ որ գործի սկսելէն ցայսօր սոյն ձեռնարկին յաջողութեանն համար ջանք եւ անձնուիրութիւն չէ խնայած ամենեին։

Մասնաւոր եւ խորին շնորհակալութիւններ առ Ազգ. Վարչութեան Ատենապետ Վահան Նուրեան էֆէնտի՝ որ նմանապէս գործին յաջողութեանը եւ շէնքին դէմ յարուցուած ինչ ինչ արգելքները բառնալու համար իւր թանկագին ազդեցութիւնն ու ջանքերը չէ զլացած։

Շնորհակալութիւն կը յայտնեմք նոյնպէս առ Մեծ. Պետրոս Նեմզէ՝ Ճարտարապետ եկեղեցւոյս, նաեւ առ Մեծ. Սեթեան Միհրան, Կիրտասեան Աւետիս և Բարաղամեան Տիգրան էֆէնտիներուն՝ ինչպէս նաեւ Մարաքաքաքիս հանգոյն Թաղ. Խորհրդոյ՝ որ ձեռնտու եւ ազնիւ եղան հանգանակութեան գործուարին գործին՝ ամեն ջանք և գիւրութիւններ ընծայելով։ Վերջապէս շնորհակալութիւններ՝ այն ամեն անոնց՝ որք թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս աջակցեցան, եւ որով կատարեցաւ այս փառաւոր Տաճարը, որ պիտի մնայ յաւէտ իւր արձան մը նուիրական, հոչակելու համար ազգային մէջ ներկայիս բարերարները՝ և ծանանելու համար յետագայ սերունդներէն նոր բարերարներ մեր ազգին համար։

Դեռ խօսքս չվերջացած սուրբ պարտականութիւն մը կը համարիմ յիշատակել թէ այս հոյակապ Տաճարին կառուցման ստատարներուն մէջ կան նաեւ շատեր որք չեն այլ եւս այս ափերուն վրայ եւ չուած են յերանութիւն։ Ամեն հանգուցեալ բարեպաշտ իւր պատուութիւնն ունի եւ ազատ թի մրմունջներով արքագործեալ յիշատակ մ'է նա, ուստի անկարելի է մեզ որ չուզենք նաեւ օրհնութեան մխոնջ մ'առ Աստուած այն բաժնեւորներուն համար։ Ի մէջ, որոց հոգիք կը հրմուին ընդ մեզ անշուշտ այսօրուան հանդիսին առթիւ։

Արդ վերջացնելով խօսքս, Բարձրաշնորհ Ս. Հայր, Հայրք իմ եւ Տեարք, ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ և շինութեանց մասնաժողովոյ կը փութամ նաեւ շնորհակալութիւններ յայտնել որ հաճած էք պատուել այս սեղանս Ձեր պատկառելի ներկայութեամբը։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐՆՈՑ Գ.

Այլ Եւս Չարձարձի

Յունուար 16.—Նամակներս քիչ մը ընդհատեցի, չուզելով Կարնոյ ընդարձակ նամակներով ընթերցողները ծանրաբեռնել շաբաթուանպարար։

Թաղական Արծնեան և Հուխիսիբեան և Տէրազարեան, և գիշերօթիկ Սանասարեան վարժարաններէն զատ, Կարնոյ ազգային վարժարանաց շարքին վրայ պէտք է յաւելուլ եւս մասնաւոր Աղապալեան վարժարանը։

Մկրտիչ էֆ. Աղապալեան բնիկ Կարնեցի և նախկին տեսուչ Արծնեան վարժարանին, ազգային հսկող մարմնոյ հետ անհամաձայնութեան մէջ իյնալով, ժամանակ մը անպաշտօն մնալէ յետոյ, 1882 հոկտեմբերին մասնաւոր վարժարան մը բացաւ, որ այսօր ալ կը շարունակէ։ Առջի ժամանակները ազգային վարչութեան հետ յարաբերութիւն չէր պահեր, այլ այժմ կ'երեւի թէ կատարեալ համաձայնութիւն հաստատուած է։ Աղապալեան վարժարանը բացուած է եկեղեցիէն իւր տան վայրկեան հեռու Զամուր փողոցին մէջ Բէօսկեան ընդարձակ տան մէջ. ունի իւր 125 աշակերտ, որք երեք սենեակներու մէջ, զանազան կարգերու բաշխուած են։ Դասատուներն են ինքն Մկրտիչ էֆ. Աղապալեան և Յարութիւն էֆ. Տ. Սարգսեան, և երկու կամ երեք նորահաս աշակերտներ։ Ուսմանց ծրագիրը եւ ուսուցման ոճը թաղական վարժարանաց նման է, որով իրեն սեփական առաւելութիւն մը չունի. եւ միայն բարեկամութեան կամ մասնաւորութեան պատճառով բաղաքացիներէն ոմանք վերադասած են իրենց զաւակները յանձնել Աղապալեան վարժարանին. եկամուտը միայն աշակերտաց թոշակներէն է, յորս փոքր մասն մ'ալ ձրիավարժներ կան։ Քանի որ թաղական վարժարանք շատ լեցուած էն, մասնաւոր վարժարանաց դորութիւնն օգտակար կը լինի Քաղաքիս։

Արդ՝ թաղական եւ Սանասարեան եւ Աղապալեան ազգային վարժարանաց մէջ գտնուող Կարնեցի աշակերտաց համագումարը կը հասնի 1500 տղայոց։ Սակայն անոնցմէ զատ մասն մ'ալ օտար վարժարանաց մէջ կը գրանուին։

Հռովմէական Հայոց եկեղեցւոյն կից չէնքին մէջ վարժարան մը կայ լատին կրօնաւորաց ձեռք, ուր այժմ հաղիւ 10 հայ տղայք մնացած են, զի առաջին անգամ բաղձանքով անդ գացողներն ալ իմացան թէ կրթութիւն մը չը տրուելէ զատ, թէ՛ ազգային եւ թէ կրօնային տեսակէտով օտարախորթ դաղափարներ կը տրուին տղայոց. բաւական լինի ըսել թէ ըստրովին երկրորդական դիրք մը տրուած է հայերէն լեզուին։ Այդ սակաւաթիւ հայ աշակերտք ալ երկար չեն կարող մնալ, զի կառավարութիւնն հրաման բրած է ձեղվեթի կրօնաւորաց ուսուցչութենէ դադարիլ։

Հռովմէական Հայոց եկեղեցւոյն դիմաց Հռովմէադաւան օրիորդաց վարժարան մը կայ, զոր կը կառավարեն Անարատ Յղութեան հայ-կաթոլիկ մարբապետներ, սակայն ասոնց մօտ հայ աշակերտուհի կարծեմ թէ մէկ երկուքէն աւելի չկայ։

Անկէ բանի մը քայլ հեռու ուրիշ օրիորդաց վարժարան մը կայ լատինաց եկեղեցւոյն կից չէնքին մէջ, զոր կը կառավարեն Փոքր սրբոյն Յովսեփայ կոչուած դաղիացի մայրապետներ։ Այդ է Կարնոյ մէջ բացուած առաջին օրիորդաց վարժարան։ ուստի այն ժամանակէն սովորութիւն եղած է հայ դերդաստանաց ալ իրենց աղջիկները յղել անդ։ Թէպէտ և այժմ օրիորդաց լատինական վարժարանը ոչինչ առաւելութիւն չունի օրիորդաց ազգային վարժարանին վրայ, ո՛չ արտաքին տեսքով և ո՛չ ալ ներքին յառաջադիմութեամբ, մանաւանդ թէ շատ ալ պակասներ ունի ազգային ուսմանց կողմանէ, մանաւանդ օտար բրնատնէական վարդապետութիւն մը աւանդուելուն համար, սակայն տակաւին հաւատակ Պարիսեցիական կոնդակներուն և հաւատակ ի բեմէ խօսուած առաջնորդական քարոզներուն իբր երեսուն հայ օրիորդք նոյն վարժարանը կը յաճախեն։ Անոնցմէ մի մասը ազքատ դասակարգէ են՝ որոց բնական է հրապուրուիլ լատին մայրապետաց մանր օգնականութիւններէ։ սակայն ցաւալի է խստովանիլ թէ կան եւս այնպիսի անձանց զաւակներ որք ազգային դորոցոց մէջ դեր ունին և որք ազգային յառաջադիմութեան նախանձախնդիր դատուած են։

Քաղաքին Հիւսիսային կողմը տարածուած Էմին Դուրպի հայաբնակ թաղին մէջ Ամերիկացի բողոքական քարոզիչք և քարոզչուհիք ալ մանչերու և աղջիկներու վարժարաններ ունին, յորս զանազան բաժանումներ կազմած են, իբր զի թէ մանչերու և թէ աղջիկներու ցերեկեայ վարժարաններէն զատ ունին գիշերօթիկ մանչեր և գիշերօթիկ աղջիկներ, և մէկ ալ մանկանց պարտէզ անուամբ փոքր տղայոց ծաղկոց մը։

Այդ հնգաստանեայ բողոքականաց վարժարաններուն աշակերտք և աշակերտուհիք բովանդակ 120-130 հատ կը լինին, և երբ ըսեմք թէ Կարնոյ մէջ հաղիւ 20 տուն բողոքական հայեր կան, կիսատուրի թէ աշակերտաց գրեթէ բովանդակը հայ ազգի տղաքներ են։ Գիշերօթիկները մանչ ու աղջիկ 12 հատ են, և ոմանք ալ ուրիշ տեղերէ եկած։ Իսկ ցերեկեայ հայ աշակերտաց բողոքականաց մօտ յաճախելուն պատճառներէն գլխաւորն այն է որ այդ թաղին մէջ, որ բովանդակ հայաբնակ է, հայ վարժարան մը չկայ, և տեղւոյն մօտաւորութիւնը գրացիները կը յորդորէ այնտեղ յղել իրենց մանր տղաները։ Այդ կէսը Գեր. Առաջնորդին և գաւառական վարչութեան ուշադրութիւնը պէտք է հրաւիրէ։

Կարնոյ յոյներն ալ յատուկ վարժարան մը ունին, սակայն անոնց մօտ բընաւ հայ աշակերտ չկայ։ Նոյնպէս հայ աշակերտներ չկան Թուրք վարժարաններու մէջ։ Իսկ օտար վարժարանաց մէջ գտնուող բոլոր հայ աշակերտաց և աշակերտուհեաց թիւը հաղիւ 120-130 կրնայ լինել։

Վարժարանաց կարգին մէջ դրնէ հարեւանցի պէտք է նշանակեմք քաղաքին զանազան կողմերը եղած տղայ կարգացնող հայ աղջիկները, որոց մօտ մինչեւ 8-10 տարեկան աշակերտուհիներ ալ կը գտնուին։ Եթէ խիստ մանրները ի հաշիւ չառնումք, 100-120 մ'ալ այդ կողմին աշակերտ և աշակերտուհի կարող կը լինիմք հաշուել, և մինչեւ ցարդ տրուած թիւերը գումարելով ուսման պարապող հայ մանչերու և աղջիկներու բովանդակը 1750-1800 հատի հասցնել։

ՏՕՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ [8]

Ժ. Տէր Ա.-եպիսկ.—Բաց ի ճաշոցի և Շարակնոցի զանազանութենէն, կայ և միւս ևս նշանաւոր կէտ մը ուշադրութեան արժանաւոր մեր Աստուածայայտնութեան տօնիս խորհրդաւորութեան մէջ։ — Փոքր ինչ ի վեր անդր տեսանք որ այս տօնիս երկու՝ մեծ և փոքր շրջանները մէջ տօնախմբեալ յիշատակաց մէջ կը յիշուէր և Աւետեաց տօնն։ Բաղմաց, մանաւանդ օտարաց տարօրինակ երեւցած է այս տօնախմբութիւնը Աստուածայայտնութեան տօնին հետ միացեալ, որուն նմանը չկայ և չյիշուիր այլ եկեղեցեաց մէջ ո՛չ նոր և ո՛չ հին, և սոսկ հայկական սովորութիւն մը կը նկատուի, առանց բաւական պատճառ մը կարող լինելու տալ։ Սակայն յայտնի կը լինի թէ ի՛նչ կապակցութիւն ունի սա ընդ Աստուածայայտնութեան, երբ որ զվերջինս նկատելու լինիմք, ինչպէս կանխաւ բացատրեցինք, ամենու տեսութեամբ որով ի սկզբան անդ, ի Բ Պարագային հաստատուած էր։ Շատ պարզ է մեկնել թէ Աւետեաց տօնդ իբր նախապատրաստ յառաջընթաց տօն մի կը նկատուէր մեծի այնր խորհրդոյն, զոր պիտի տօնախմբէր Աստուածայայտնութիւնն, և կարի յարմարապէս ընդ այլոց համախմբութեանց տօնից, և զսա ի միասին սահմանեալ ի նախընթաց օրն ի Ճրագալուցին անդամին յԲ Պարագային։ Տարակոյս չկայ որ միւս Արեւելեան եկեղեցիք եւս զսոյն սովորութիւն պահած ըլլալու են մինչեւ այն օրն յորում զնոնդն փոխադրեցին ի 25 դեկտեմբերի։ Թէ այդ յիշատակութիւնն մոռցուած էր առ նոսա, չզարմանանք։ քանզի ահա գրեթէ և յունուարի վեցին յիշատակութիւն գրեթէ նոյնպէս խսպառ անյայտ պիտի մնայր, եթէ սակաւաթիւ յիշատակագիրքը եւս կորսուած լինէին։

Թէ Յոյնք և այլ Արեւելեան եկեղեցիք ի Դ—ե դարու զծնունդն փոխադրելով ի 25 դեկտ. ի՛ի միասին փոխադրած են նաեւ զՅրագալուցեան տօնդ ի 24 դեկտ. և կամ թէ անմիջապէս նոյն ժամանակ սկսած են ի 25 մարտի տօնել զայն, չէ յայտ. բայց զայս գիտեմք որ այժմեան եկեղեցական հնագոյն զԱւետեաց տօնին զյիշատակութիւն ի գիրս, առաջին անգամ կը գրտնեն ի վճիռս Տրուլլեան ժողովոյն, որ ի Կ. Պոլիս եղած յամին 691, որ զլաւտիկեայ ժողովոյն զկանոնն կրկնելով որ Մեծ Պահոց մէջ, բաց ի շաբաթ և ի կիրակի օրերէ՝ այլ ինչ տօն չկատարուի, հրաման կուտայ նաեւ Աւետեաց տօնին համար։

Բանաւոր էր անշուշտ այս փոխադրութիւն այն եկեղեցեաց համար որ զդ'ինկ. 25ն կ'ընդունէին. իսկ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ համար չեմք տեսներ ամենեւին զնոյն բանաւորութիւն, որ զՁրագալուցի տօնն պահելով մինչեւ ցարդ, այդքան վերայ կը յաւելու և երկրորդ անգամ Աւետեաց տօն մը կատարել յեօթն ապրիլի։ Եթէ դեկտեմբերեանք տօմարագիտական հաշիւ մը սկսած էին իւրոց ծնունդեան տօնին համար, մեր Հայաստանեայց եկեղեցին զարդ սկզբունքն ընդունած չէր, հարկաւ և զԱւետեաց տօնն ի Ճրագալուցէն բաժնելու տեղի չունէր։ իսկ անտեղութիւն կրկին է, որ թէ զՁրագալոյցն Աւետեաց տօն կը տօնէ, և թէ զապրիլի եօթն։ այս անտեղութիւն ուրիշ բան չէ, բաց եթէ կոյր զկուրայն հետեւիլ օտար սովորութեան, առանց նախ ուշի ուշով թափանցանց լինելու ընկի ազդանոյն։ Ուստի որչափ և ընդ մէջ ճաշոցի և Շարականի բանակռիւ մը կը տեսնեմք ի մերում Աստուածայայտնութեան տօնիս, բայց գուցէ ոչ անպատեհ քան զնախանձոտ մեկնակցութիւնն որ ընդ մեզ այդ նորեկ ապրիլի եօթնին և հին աւուրց ձեր ճրագալուցին։ Եթէ ապրիլ եօթնն ունէր ինչ պատճառս դուռնալու, աւելորդ էր ուրեմն ճրագալոյցն, ինչպէս առ աղինս կը տեսնեմք. և ցաւալի է տեսնել որ՝ այդ ապրիլի եօթնն ոչ փոքր նուազեցուցած է ի միտս տանողաց՝ զյարգ և զմեծութիւն ճրագալուցի։ Թէ մեր Հայկական հին կարգաւորութեան մէջ իրօք ճրագալոյցն մինչեւ յերկրորդ իսկ իրք Աւետեաց եւս տօն կը նկատուի, Համբարձի շարականն «Անկանիմք առաջի քո» կը հաստատէ զայն։ Առ այս կ'արժէ յիշել Պարիս քաղաքի մեծի դպրատան զերուսաղէմեան ճաշոցն երկրորդիր (Թ. դարու), որոյ թէպէտ և այդ Աստուածայայտնութեան կարգին ընթերցուածք մեծաւ մասամբ թերատ են, սակայն մնացորդ պատառատուն թղթոց մէջ հետաքրքրելի ինչ տակաւին կը տեսնուի։ Դանիէլի ընթերցուածոյն մէջ զկնի տանդն «Այլ մի՛ մատներ զմեզ խոպառ վասն անուան քո», ևն. մանր երկաթագրաւյ ռեալ ի բնագրին կը տեսնուին յաջորդ թերակատար եռատողք։ (կնատանիչքն ի բաց պատառուած մասերն են.)

«.... տեսին Գաբրիէլ և եւս ողջոյն սուրբ.

«..... մու ասէ ուրախ.

«..... տէր ընդ քեզ։»

Մեր պատմական տարեգիրք չեն յիշատակեր ամենեւին թէ երբ հաստատուած է ի մեզ այդ Աւետեաց եկամուտ տօնն որ յեօթն ապրիլի. բայց շատ հաւանական է որ անդստին առ Տրուլլեան ժողովով առ Հայս յունական կողման, և ի նոցունց տարածեալ և ի բնիկ հայկական կողմանս։ Թէ շատ եռանդեամբ ընդունուած չէզև տօնդ, կարծես կը խօսի իսկ այն շարականն որ «Այլ Հարց Աւետեաց» խորագրաւ, կը գտնուի հին ձեռագիր շարականաց մէջ։

Հց. Ուրախ լեր Մարիամ, սուրբ Աստուածածին,
որ յորավանի քում կրեցեր զՑեր Աստուած հարցն մերոց.
Ուրախ լեր Մարիամ; կոյս անարատ,
որ անճառապէս ծնար զորդիդ քո զՑեր Աստուած...
Ուրախ լեր Մարիամ, մայր Քրիստոսի,
քանզի ի բէն ծագեաց մեզ լոյս երեսաց Քրիստոս Աստուած...
ԳԺ. Զեկեալն այսօր ի փրկութիւն ազգի մարդկան՝ մարդ եղեալ ճշմարտապէս։ ընդ հրեշտակս օրհնեցէք և բարձր ելէն.
Հինաւուրցն մանկացեալ յանարատ և ի սուրբ կուսէն և յանձն առ մկրտիլ. ընդ հրեշտակս ելէն։

Իսկ ողբերգեան եւ տեր երկնիցն ի ծանօթ մեծացուցեալ ասեմ, յորս բովանդակ ինչպէս լաւ կը նկատուի, ամենեւին Աւետեաց ակնարկութիւն չը կայ, բաց ի «Ուրախ լեր Մարիամ» տնագրութիւններէն, իբր ակնարկութիւն հրեշտակային ողջունագրութեան. նա մանաւանդ ի վերջին տանն զմկրտութիւն Քրիստոսի յիշատակելով, կասկած կուտայ որ ի խորհուրդ Աստուածայայտնութեան տօնի յորինեալ եւ անգործ մնացած շարական ինչ եղած բլլայ, կամ թէ Ծնունդ բան հին ձրագալոյցի օրուան հարց մը, մինչեւ որ Խորենեանն «Որ գաւուց երկնաւորաց անիմանալին» զայն փոխանակեց. Վերջապէս, երբ և Գրիգոր Վկայասէր ի ԺԱ. դարու սեփական կանոն մը յորինեց ի պատիւ տօնին զ«Խորհրդանշաւոր ծածկեալ յաղագս» էն, հաստատութիւն առաւ նորութիւն մը, զոր ոչ այնչափ ե Պարագային փոխութեան ազդեցութիւնը ընծայելու եմք, բայց հայրենի ծիսից և արարողութեանց պատմութեան և ոգւոյն տպիսութիւնը։

Վախճան տամք ուրեմն այս հնադիտական հետազօտութեանս, որոյ եղրակացութեան քայ կարող է հասու լինել ամենայն ուշադիր ընթերցող։ — Իսկ ինձ կը մնայ ելեմ մի յայտնել առ Պատ. Յօրինող ազգային Տօնացուցից, որ ըստ կարելւոյն հաւատարիմ մնալու համար հնաւանդ սովորութեանց, եւս և ոգւոյ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, և հայրենի լեզուին, յանուամբ վերցի դիմաց փոխանակ Տէր Ծնդեան և Մերոնեան Տեառն դնելու (որ ի Հռովմէականէն առնուած է) դնեն Տէր Աստուածայայտնութեան. իսկ թէ կամին Թող յաւելուն ի փակագծի և զմեկնական զիմաստան։ — Դարձեալ ուղղագրել զՏէր Աւետման ըսելու, որ ռամկօրէն բառ է, դնեն զբուն նախնեաց կոչումն, Տէր Աւետեաց։

ՍՈՒՐԻՍ Վ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Մանչեսթր

ՎԵՐՋ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՐՑՈՒՑԻՉ

ԲՈՒՏԻՆԱ (Գոպոքքա), Բնական հանքաջուր երկաթախառն, թթուային, կաղային. ամենաշատ դարման ընդդէմ արեան սակաւութեան, դեղնութեան, տենդի, ստամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութեան։ Յանաչ եկած ամեն հիւանդութեանց։

ՀԱՆՐՈՒՑԻՆ ԲՈԼՈՐ ՋՈՒՐԵՐԻՆ ԴԵՐԱՁԱՆՆ։

Հանքին տէրն է Ֆ. Մոլինարի, 2, Պոմպօ փողոց, Մարսիլիա Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալք են ԴԱՌԱՎԻՆ եւ ԲԷՌԴԻԲԻԴԻ, Սատ խան, 4, Մաքսի փողոց, Գալաթիա։

Կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ։

Տ. Գ. Տուզգալեան, որ երկար տարի նեւ-եորքի բժշկական հանրարանի մէջ ուսած եւ նոյն քաղաքի հիւանդանոցին մէջ աշխատած է, երեք տարի Թուրքիոյ այլ և այլ կողմերն իւր արուեստն յաջողարար ի գործ դնելէ վերջ, այժմ հաստատուած ի Կ. Պոլիս, եւ կը բնակի Կէտիկ-բաշա Ճատտէսի թիւ 117 տան մէջ, եւ պատրաստ է իւր բնակարանին մէջ ընդունիլ հիւանդներ ամեն օր մինչեւ կէս օր։ Նաեւ հիւանդներ դարմանելու համար կը դիմ՝ ամեն շաբաթ օր կէս օրէն վերջ՝ Պաղչէ Գարու Իքի Գարուլլա Միւսիւ Սինոպեանին դեղարանն, ամեն հինգշաբթի կէս օրէն վերջ Սամաթիա Միւսիւ Ճիրանեանին դեղարանը, ամեն երկուշաբթի կէս օրէն վերջ իւր տան մէջ։ Իրեն դիմող կարտաւորները ձրիապէս դարմանելու, եւ այս օրերէն զատ բոլոր միւս օրերն կէս օրէն վերջ Բերա մեծ-փողոց 166 Միւսիւ Թիւճիքեանի դեղարանն։

Տօք. Տուզգալեան յատուկ ուսումնասիրութեան առարկայ ըրած է ներքին և ծննդական գործարանաց հիւանդութիւններն եւ մանկաբարձական ճիւղն։

ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ԶՐՈՒՑԱՏՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏ ՈՒՍՄԱՆ

ՓՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի ՊԷՏՍ

Վարժարանաց Ս. Ինդենեանի ուսանողաց

ԳՈՐԾ

ԷՄՐԷ ՕԳԴԻՆ

Փոխադրեաց ի Հայ ի Գերմանացի բնագրէն

Ե. Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Մինչեւ ցարդ Հայ դաստատանց մէջ գաղղիարէն լեզուն օգտակար եւ գիւրին եղանակ Հայ ուսանողաց սովրեցնելու համար մեծ հոգ կը տարուի. եւ յոմանց ի գաղղիագիտաց սոյն լեզուն գիւրամատչելի ընելու եղանակին համար մի քանի գրքեր հրատարակեցին որք են գերմանացի գրականութեան մէջ գտնուող ընտիր հեղինակներու գործքերէն Օլէնտորֆին եւ Անի ոնն։

Եզնիկ էֆ. տէր Յովհաննէսեան տեսնելով որ սոյն լեզուն աւելի եւս դիւրամատչելի ընելու համար աւելի յարմար դասագիրք մը կը պակսի, ձեռնարկեց եւ վերացուց Էմիլ Օդդէն գրուց տարական նոր մեթոտն որ իւր տեսակին մէջ եղական է, եւ որ միշտ վառ կը պահէ ուսանողին եռանդը. գրուած է գեղարիկ ոճով և դիւրուսոյց եզանակաւ, ինչպէս նաեւ գիտական, պատմական եւ բանասաեղծական հրահանգիչ օրինակօք եւ բացատրութեամբ։

Սոյն դասագիրքը կ'ուսուցանէ Ֆրանսական լեզուն կարճ միջոցի մէջ անսխալ արտասանել, հասկնալ, գրել եւ խօսիլ։ Ամբողջ գործն երկու մասէ եւ 66 դասէ կը բաղկանայ. իւրաքանչիւր դաս իւր կանոններուն հրահանգները, բառերն եւ զրուցատրութիւնք մանդամանն կը բովանդակէ։ Երկու մասերն ալ հրատարակուած են։

Գործոյն պատուականութեան հետ կանոնաց ուսանգման թէ Հայ եւ թէ Ֆրանսական ոճից եւ ասացուածոց ճշգրիտ մեկնութեանց մասին թարգմանչին տարած փոյթը գիտելով ձեռնարկեցինք սոյն գործոյն հրատարակման, փասոյ լինելով թէ այս դասագիրքն մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ Հայ ուսանողաց կողմանէ։

Ա. մասին գինն է Պոլսոյ եւ շրջակայից համար 8 զրշ., իսկ հեռաւոր երկրաց համար 10 զրշ.։

Բ. մասը կանխիկ վճարողաց համար 8, իսկ յետ հրատարակութեան գնողաց համար 10 զրշ. է։

ՅՈՎՍԷՓ ԳԱՎԱՇԵԱՆ

4—4

Ամեն մարդու համար

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏԱԲԷՍԹԻ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	10,000,000

Արեւելից Տնօրէն՝ Մ. Լեժէն Բարբօր
» Լիազօր գործակալ՝ Մ. Նաղարէթ Եաղճեան

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի շափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զուտակաց տէր անձանց իբր նուիրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զուտակաց ապագայ ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր սիրելի կինն և զուտակունքը ողբատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արգոյ հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիտաբէսթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։

Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Օրինակ.—30 տարու անձ մը տարին մի անգամ 4½ ոսկի տալով 200 անգլիական ոսկիի ապադայ մը պատրաստած կըլլայ իւր ընտանեայ եւն. եւն։

Փափաքողք ազատ են ընկերութեանս պատուաւորութեան և հաստատութեան մասին տեղեկութիւն ստանալ Եւրոպիոյ մեծ դրամատուններէն։

CAISSE GENERALE D'EPARGNE ET DE CREDIT

Գնուած և վաճառուած ամէն տեսակ արժէթղթոց — ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՆՈՒԿ — Գանձուած ամէն տեսակ կարողութեանց

ԹՆԱՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ

Կեդրոնատեղի 116, հրապարակ Լաֆայէթ, Բարիզ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,000,000 ՖՐԱՆԳ

Կանխիկ և «ապառիկ» վաճառումն ֆրանսական բաժնեւոր պարտաթղթոց՝—Վիլ տը Բառի 3 % փոխառութիւն 1868 թ, 69 թ, 71 թ, 75 թ, 76 թ (4 %), Դեւտի Ֆոնսիէ տը Ֆրանս 1853 (3 %) Գոմիւնալ 1860, 79, 80, Ֆոնսիէռ 1877, 79, Պոնք ինթոթէռ 1880, Վիլ տը Լիոն 1880, Լիլ 1860, Ամիէն 881, 1/4 Վիլ տը Բառի 1871, 1/8 Գոմիւնալ 1860, 1/10 Ֆոնսիէռ 1883 եւն. եւն.

Վիճակահանութիւնք տեղի կունենան ամէն ամիս և գլխաւոր բաժիններն են 5,000, 10,000, 25,000, 30,000, 40,000, 50,000, 100,000 և 200,000 Ֆրանք։

ԹՆԱՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐԿԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՍՆՈՒԿՆ կը վաճառէ այս ամէն արժէթուղթերն ի փոխարէն ամսական 5, 10 և 20 Ֆրանքի։ Գնողն համեմատութեամբ կ'ստանայ իւր պարտաթղթոց թիւերն և իրաւունք կ'ունենայ թէ՝ վիճակահանութեանց և թէ տոկոսի կտրոնները, որոնք թէ ամբողջովին վճարած լինեն գումարը։ Ամսական ստացագրերը կը ներկայացուին գնողաց ցոյց տուած բնակարանը։

Ստորագրելու համար, դիմել առ ԱՊՈՒԼԼԱՀ ՆԱՍԻ ԵՖ., ընդհանուր ներկայացուցիչ բովանդակ Թուրքիոյ համար։ Դրասենեակք թիւ 4, Պէյէ-Գարու, Կ. Պոլիս։

Գործակալութեանց և ստորագրութեանց ենթադիր Թուրքիոյ դիւրաւոր քաղաքներէ՝ դրկուելու են նմանապէս առ Ա. Նասի Եֆէնտի։

Գործակատարք
Պ. Ց. Գ. Քէլլէրեան, Զմիւռնիոյ
Պ. Ա. Քէլլէրեան—Ալեքսանդրիոյ
Պ. Ցովսէփ Պ. Մալէեան, ի Պրուսա
Պ. Մկոտ Մարտիրոսեան, ի Սիվրի և շրջակայքը
Պ. Ն. Կոստանդ, ի Սէլանիկ
Պ. Նորան Ռոֆէլ, ի Դամասկոս՝ Սուրիոյ համար
Պ. Ցովհաննէս Նահապետեան, ի Կէմլիգ-ալու։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

ՎԱԹՍՈՒՆՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ *կը հաստատէ անոր դեղագործութիւնը՝ բժշկիներու համար Ցօրդանները, Վէրքերը, Ալյուսակները, Հարբուխները, Կոլտերը եւայլն։ Գինն է 1 ֆրանք. կը գտնուի ամէն Դեղավաճառաց քով։ Դիմել առ Բարիզ, Մէն-Մէռի փողոց, թիւ 30։*

ՆՈՐՎԷԿԵԱՆ ԻՒՂ
ԿԱՄ ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԻՒՂ ՇԻՇԵՐՈՒ ՄԷՋ
Ն. ԹԷՈՏՈՐԻՏԷԻ

Այս ձկան իւղքան տարիէ հետէ կը յանձնարարուի մայրաքաղաքիս բժիշկներէն։ Այս առաջնակարգ պատրաստութիւն բարձրագոյն վիւսդրիր ստացած է, իրր ամենէն ազդեցիկն այն ամէն հիւանդութեանց մէջ յորս մորուս ձկան իւղ դործածել հարկ է։

Մորուս ձկան իւղը մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախսուի շիշերով ի

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
Ն. ԹԷՈՏՈՐԻՏԷԻ
244, Բերայի Մեծ փողոց, 244
Կալաթա-Սերայի ոստիկանատան դիմաց

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԶՕՐԱՑՈՒՑԻՉ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

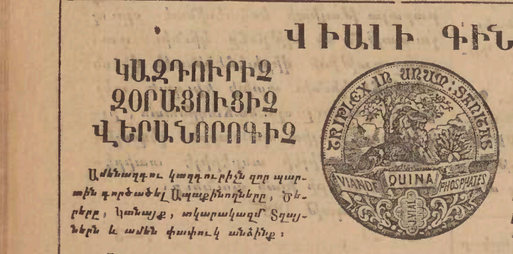

ՔԻՆԱՅՈՎ ՄՍԻ ՀԻԻԹ ՖՈՍՖԱԹ ՏԸ ՇՕ

Ամենազդու կազդուրիչն զոր պարտին գործածել Ապաքինողները, Ծերերը, Կանայք, տկարակազմ Տղայոցներն և ամէն փափուկ անձինք։

Բաղկացեալ Մկանանց և Զղային ու Ոսկրային դրութեանց կազմութեան և Զարգացման յոյժ սնհրաժեշտ նիւթերով։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻՆ ամենէն ազդու դեղերու միաւորութիւնն է, ընդդէմ Արեան տկարութեան, Դեղնութեան, Թոքախտի, Սամսդչսի ամէն ցաւերու, Փորհարութեան, Հիւծծման, երկար ապաքինմանց, եւայլն. ի մի բան, Թուլութեան, Վատութեան, Զղային ուժգնութեան ամէն վիճակներուն որոց շատեր չարաշուք կերպիւ ենթակայ են մեր օրերս։

ԼԻՈՆ—Դեղարան Ժ. Վիալ, Պուրպոն փողոց, 14—ԼԻՈՆ

Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է ընդհանուր Մթերանոցն Ալիբերանտիի դեղարան Տէլլա-Սուտա, իրա մեծ փողոց 169։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ ԵՒ ԳԵՂ ՄԱՔԵՐՈՒ։

ՄԻԼԼԻՈՆ

ՄԱՔԵՐՈՒ ՄԻԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Իրապէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձնէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցուցնէ անոնց թափելը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացուցնէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։

Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանզիւք եղբարց բրիտանական դեղարան, Բերա, Մեծ փողոց. Իսմմեան Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, Եիւքսէլ Գալաբրիա. և Իզմիտոր Լագանտէլլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ՀԱՆՔԱՎՈՐԱՑԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

VICHY
ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)
ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Վարչութիւն՝ Փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

GRANDE GRILE։— Աւշային տկարութիւնք, մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, լարդի և փայծաղի խըբումն, ներքին գործարանաց խցումնք, մաղձային քար եւայլն։

HOPITAL։— Մարսողական ճանապարհաց հիւանդութիւնք, ստամոքսի ծանրութիւն, դժուարամարսութիւն, ախորժակի պակասութիւն ստամոքսի, ջղացաւ, անմարսութիւն։

CELESTINS։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, միզական աւազ և միզական քար, յօդացաւ, շաքարախտ (Տիաբէթիտ), սպիտակուց—միզական (Ալբիւմինուրի)։

HAUTERIVE։— Երիկամանց և փամփուշտի տկարութիւնք, աւազ, քար, յօդացաւ, շաքարամիզութիւն, սպիտակուց—միզական։

Ազբիւրին անունը պէտք է փնտռել շիշերու քարսիւլին վրայ։

Պոլսոյ ամէն դեղագործաց և դեղավաճառաց քով կը գտնուի։

ԱԴԵՆԱՒՈԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵԿԱՆՈՒ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մ-ԲԻՒՆ ԵՒ ԲԷՅԼՅ ԳՈՐԾ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ՔԱՆՈՒ

Ոսկիի և արծաթի ադամանդեղէն, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՒՍԷԼ ԲԸՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Ֆիւշիւք Միւլէթ
Մոմանէթ փողոց, թիւ 14

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԻԷՐԲՈՒԼ և ՄԻՍԻՐԻՍԻՆԻ ԳՇԼԻ ՔԱՆՈՒ ՍԷՊԵՆՈՒ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանքուս	4200	Պֆիրքա	3000
Ֆերու	4000	Օսարիս	3000
Օսմանիի	4000	Նեբեթիս	3000
Սեւասդիրս	3250	Բերա	3000
Թիպս	3250	Լօրիս	800
Մակտալա	3250	Օրիոնս	800
Մարիեթիս	3250	Սեռիլ	700

Օրարիս չոգենաւը, նաւապետ Բօլ, Օտեսայէն վերադարձած ը.լալով ներկայ շաբաթուս Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Մ-ԲԻՒՆ չոգենաւը, նաւապետ Օզպորն, ամսոյս 9էն 27ին Լիվրբուլէն ասա կը.պասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՄԻԼ և ԸՆԿ.
Ուիթմիլ խան
ՁԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ
Թիւ 34, Ձէյմս Պարիզ, Լիվրբուլ

ԲԱԲԱՍԵԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԳԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԻԷՐԲՈՒԼ, ՄԻՍԻՐԻՍԻՆԻ և Օտեսայի ԳՇԼԻ ՔԱՆՈՒ ՍԷՊԵՆՈՒԹԻՒՆ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Ֆէքիա	3,000	Պէքօ
Աբարան	2,500	Գոնչիս
Արգասիա	2,500	Գրուիչանք
Լաքանիա	2,500	Գուիլանք
Մասէտոնիա	2,500	Մարգ
Բուսէֆիա	2,800	Ֆոթիրգիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՈՑ
Ընդ դէմ Ուէլլթ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի
ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ապպանս	2,000	Լէբանոն	4,500
Ամէրիս	3,000	Մարեանիս	4,300
Ակիս	1,300	Մարսարին	2,500
Գասասան	3,500	Միլս	2,000
Գլորգիանս	2,200	Նէրս	2,000
Գրամս	2,000	Օթելլս	5,000
Գէլրս	2,600	Զրլանաս	3,000
Գալիբաս	2,500	Օգրանդ	1,500
Գասանդ	2,400	Ոգրդ	2,000
Գասգ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գասմ	2,700	Բալերմ	3,200
Տիաս	2,500	Ռասգեր	1,700
Տօմիս	1,800	Քիզ	2,800
Էրազ	2,600	Լիսիթիս	4,400
Էրազդ	2,600	Լիսիաս	3,200
Ֆալքօն	800	Բոլս	3,000
Ֆիրաս	1,700	Լօմանս	5,500
Ֆլամինիս	1,600	Լօմէս	3,500
Կարիլէս	5,500	Պարէնս	4,000
Կիրանս	2,200	Սաբէս	2,000
Կոզս	1,800	Սիրլիս	2,000
Կրօնաս	2,200	Սօրենդ	4,300
Հանկս		Թասաս	1,200
Հերս	2,000	Թ. Բէիրզ	3,000
Հիասլիս	3,000	Թիկեր	1,300
Հիւմարդ	1,200	Թուլեաս	2,800
Ձիրս	2,300	Քանդս	3,600
Քէլրս	2,000	Նէտասս	1600
Քանս	2,200	Չէրտա	3,000
Լէ	2,000	Ջէրս	41,0

Թէլլիս չոգենաւը, նաւապետ Մանաս, ընդհանուր վաճառքով Հալէն ասա հասած, պարպած և Օտեսա ուղղորդած է։

Ռիմլաս չոգենաւը, նաւապետ Նիւմէն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն մեկնած է ամսոյս 21ին և մարտ 7ին ասա կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւններ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԻԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ
Թիւ 17-18, Ֆիւշիւք Միւլէթ
Խան Գալաթիա

ԿՈՒՆԴԱԿ ԳԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՈՑ
ՖԻՈՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Որ ամէն տարի ամսոյ մը անգամ կը բանի Լիվրբուլէ և Մէյնիրլանդի գլխաւոր նաւահանգիստներուն։

Ուղեւորք և տարանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոսդոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար։

Նամանաւանդ Հալիֆ, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկոյի, Մանչէսդրի, Պրաստիֆորտի եւ եւ համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամէն շոգենաւու մէջ կայ կին գրամատար մը։

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ
Թիւ 1 Ֆիւշիւք Հալի
Փայտ խանի Ղալա

511

Պահանջել գործարանին Այս նշանը — Պահանջել գործարանին Այս նշանը

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱՃԱՔ
ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ
ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՆ
ՆՈՐՎԷԿԻՈՑ ՄԱՔՈՒՐ ԹՈՒՑԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք շնչուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարքուխի, Քրոնշիդի, Դուվի, Շնչարգելութեան, Ջայնի կերկերման, Խռչակատապի եւ Ա. մեն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խաղողի այլեւայլ շաքարահատներն եւ բաղադրութիւններն որք թէ՛ վտանգաւոր եւ թէ անազդեցիկ են։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐը անմիջապէս կը ներգործեն եւ բժշկական ուրիշ պատրաստութեանց բուժել չկրցածն ապաքինվապէս կը բուժեն։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյներու ազդեցութիւնը վաՀՐԻՆՆԱԿԱՆ է ջղային հազերու մէջ։

ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՒԵԼԻ ԱԶԴՈՒ ՔԱՆ ՈՐԻՇԵ Ո ԵՒ Է ԴԵՂ

Լաւագոյնս հաստատելու համար ժէռոտելի Բասդիյներու գերազանցութիւնն, ուշի ուշով կարդացէք հետեւեալ բժշկական գիտողութիւնները՝

ԱՆՊԱՏՇԱՒՈՒԹԻՒՆԵՐ
Խայծդանի շարքաճառերը—
1. ՄԱՐՄՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից կ'ելնէն խայծդանի կարծր և անլուծելի զանազան հատիներն որք բերանի մէջ չլուծուելով կ'երթան ստամոքսը կ'ելնան, տանդ գոյզն ինչ խայծդան հաղորդելու շնչառական խողովակաց որոց սահմանեալ էին։
2. ԽՈՂՈՎԱԿԱՆԻՆ ԵՒ ՍԻՐԻՆ խայծդանի հատիները կը մնանն ստամոքսի մէջ և զրկն բերանաւորելով շաքարով և. ժելատինի նիւթերով, յառաջ կը բերան ստամոքսի անհանգստութիւններ։
3. ԱՂԻՒԹՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին այս հատիներուն պատճառառած անհանգստութիւնք և. յառաջ կը բերեն Բորբոքում, Վէրք, Թիթ եւն. իրենց պարբերական ափիրնի, մորթիրի եւայլն պատճառաւ։

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ
ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյներու
Ա. ՇՆՉԱՓՈՂԿերու մէջ ԺԷՐՕՏԷԼԻ բասդիյներու գոյներնին մեծապէս կը ներգործեն իրենց ուռոյնաբար և կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին։
Բ. ԹՈՔԱԽՏԻՆ մէջ մեն մի շշի չաուութեան կը հանին ԺԷՐՕՏԷԼԻ բասդիյներու գոյներնին և բանկանաչ տարատեսակով ամենպէս ի գործ կը դնեն իրենց փրիարար ազդեցութիւնք։
Բարիզի բժշկական ամենէն կարեւոր մեկնութեամբ. կարգեց տեղ Օրինաթ, այսպէս կը ծուի բասդիյներուն վրայ։ «Ի ԺԷՐՕՏԷԼԻ գորշ մի. ջոց մը գտած է խայծդանը մարմնոյ համար շնչափողերու ամենէն նուրբ թելերուն մէջ. առանց պարուրակելու քաղաքակրթիչներ. Ա. յս պայմաններով, խայծդանին ազդեցութիւնն աչքանի աբաց է ոչ քանի մը բասդիյներ կը բուն հազը գադրեցնելու։»

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐը անհրաժեշտ են ամէն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կանչողներն կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են դրդռիչ գոլորշիներ կամ փոշիներ ուծել, ինչպէս Գործաւորք, Ջողալցողք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Գնահատիրակք, երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւ եւ։

Տարին 100,000 է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բասդիյներով եւ Պ. ժէրօտէլ 40.000 է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյներն են խայծդանի միակ բասդիյներն որք վարձատրուած են փառիզու 1878 թ Տիեզերական արուեստանոցների կողմէ, նախարարական որոշմամբ և ըստ խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ՝ փորձերու ենթարկուած են, և Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ։

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 72 Բասդիյլ, Ընդդէմ և Ծանօթութիւն գործածութեան եղանակի մասին։ — Պահանջել գործարանի նշանը

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնէհուլ, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Քանքուզ եղբարք, Ն. Թէոտորիտէս և Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Մեծ փողոց Կալաթայի։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒՑ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1887 Փետրվար 1 Կիրակի օրէն սկսեալ մինչև Փետրվար 28

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական եկեղեցի
Կոմուրջի ԺԸՆՈՒ շրջանաւոյ երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.	Թ.
1 30 Ր. և Ա. Գավ. Եկեղիս Մեղրոպ. Պեղ. Թարապիա Եկեղիքեղ (Եկեղիքեղի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	18
2 20 Եկեղք. Սթեն. Մերկ. Պեղաճ. Ր. Հիսար Պեղ. (Պեղպէքի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
3 — Եկեղիմ. Մեղարպ. Պեղ. Թար. Եկեղք. Սթեն. Մերկ. Պեղաճ. Ր. Հիսար Պեղպէք (Պեղպ. պիտի հաղորդակցի)	32
4 30 Եկեղ. Մեղ. Պեղ. Թար. Եկեղք. Սթեն. Մերկ. Պեղաճ. Ր. Հիսար Պեղ. Ար. Գուրուչ. Օրթ. Պեղ.	34
5 30 Եկեղիմ. Մեղ. Պեղ. Թար. Եկեղք. Սթեն. Մերկ. Պեղաճ. Ր. Հիսար Պեղպէք Ամիվ. Գուրչ. Օրթ. Պեղք.	22
7 — Եկեղիմ. Մեղարպ. Պեղյիւք. Թարապ. Պեղյդոզ Բաշապ. Եկեղք. Մերկ. Գանարլճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Ամիվ. Զէնկ. Պեղյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պեղք. Իւսկ.	25
8 45 Ա. և Ր. Գավ. Եկեղիմ. Մեղարպ. Պեղ. Թարապ. Եկեղք. Մերկ. Պեղաճ. Ր. Հիսար Պեղ. Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեղք. (ուրբաթ օրերը Սթեն պիտի հանդիպի)	32
10 — Մեղարպ. Պեղ. Թարապ. Եկեղք. Մերկ. Ր. Հիսար Ամիվ. Օրթաք. Պեղ.	33
Ամիվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեղ.	
1 45 Պեղպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պեղքիք.	19
1 45 Պեղ. Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պեղքիք.	20
2 20 Ամիվ. Գուրուչ. Օրթ. Պեղքիք. Գապ.	25
2 50 Պեղպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պեղքիք.	19
3 30 Ամիվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեղքիք. Գապ.	23
4 — Պեղպէք Ամ. Գուր. Օրթ. Պեղ. Գապ.	18
4 45 Պեղպէք Ամիվ. Գուր. Օրթ. Պեղքիք.	19
10 55 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	22
11 45 Պեղպէքէն ուղղակի կամուրջ	25
Ասիական եկեղեցի կամուրջ ԺԸՆՈՒ շրջանաւոյ ԺԱՄԵՐը	
1 15 Վանիք. Զէնկ. Պեղյլ. Գուզ. Գապ.	34
1 40 Պեղյդոզ Բաշպ. Գանարճա Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
2 15 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեղյ. Գուզկ.	33
3 15 Գանտիլ. Վանիք. Զէնկ. Պեղյլ. Գուզկ. Պեղքիք.	20
3 30 Պեղ. Թար. Պեղյդ. Բաշապ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտիլլի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	17
4 20 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեղյլ. Գուզկ. Իւսկիւսար	33
4 30 Պեղյդ. Բաշպ. Գան. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեղյլ. Գուզ. Պեղքիք.	6
8 45 Պեղյիւք. Թարապ. Պեղյդ. Բաշապ. Գանարճա. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զէնկէ. Պեղյլէր. Գուզկ. Իւսկիւսար (ուրբաթ օրերը Ր. Բ. Մահ.)	20
10 30 Գանտիլլէն ուղղակի Զէնկեքեյ	23
11 45 Գուզկուեճմուքէն ուղղակի կամուրջ (Բացի ուրբաթէ	19

(Բաց է կիրակի օրերէն) Եւրոպական եկեղեցի
Կոմուրջի Եւրոպական եկեղեցի երթեւեկութեան ժամերը

2 45 Պեղքիք. Օրթաք. Գուզ. Ամիվ. Պեղպէք Ր. Հիսար Մերկ. Եկեղի. Թար. Պեղյ. Մեղ. Եկեղիմ.	34
3 30 Գապաթ. Իւսկ. Պեղքիք. Գուզկ. Օրթ. Պեղյլեր. Զէնկեկ. Ամիվ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանդլճ. Մերկ. Եկեղք. Բաշապ. Պեղյդ. Թարապ. Պեղյ. Մեղ. Եկեղիմ.	25
4 — Պեղքիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամիվ. Պեղպէք Ր. Հիսար Մերկ. Եկեղք. Թար. Պեղյ. Մեղ. Եկեղիմ.	22
5 30 Գապաթ. Պեղքիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամիվ. Պեղպէք. Ր. Հիսար Պեղաճ. Մերկ. Սթեն. Եկեղք. Պեղյդ. Թարապ. Պեղյիւք. Մեղր. Եկեղիմ. և Գավաքներ	32
6 45 Իւսկ. Պեղքիք. Գուզկ. Օրթ. Պեղյլեր. Զէնկ. Ամիվ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանդլճ. Մերկ. Եկեղք. Թարապ. Պեղյ.	20
8 30 Պեղքիք. Օրթ. Ամիվ. Պեղպ. Ր. Հիսար Մերկ. Եկեղք. Թարպ. Մեղար. Պեղյ.	33
10 30 Ր. Հիսար Պեղաճ. Մերկ. Սթեն. Եկեղեյ, Թարապիա, Պեղյի. Մեղար. Եկեղիմ.	17
11 10 Եկեղք. Թարապ. Պեղյիւք. Մեղարպ. Եկեղիմ.	32
11 40 Պեղ. Ր. Հիսար Պեղաճ. Մերկ. Սթեն. Եկեղք.	22
Կոմուրջի Ամիվանոփէնը Երթեւեկող շրջանաւոյ ԺԱՄԵՐը	
2 10 Ուղղակի Պեղպէք	19
2 55 Ուղղակի Ամիվանոփէեյ	23
3 25 Ուղղակի Պեղպէք	18
4 10 Ուղղակի Պեղպէք	19
10 — Պեղքիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամիվ. Պեղ. Ր. Հիսար (Վոսփոր եղող շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	22
10 35 Պեղքիք. Օրթ. Գուր. Ամիվ. Պեղպէք	25
11 10 Գապաթ. Պեղքիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ամիվ. Պեղ. Ր. Հիսար Պեղյանքեզ	20
11 40 Պեղքիք. Օրթ. Գուրու. Ամիվ. Պեղ.	19
12 5 Պեղքիք. Օրթ. Գուրուչ. Ամիվ.	25
Կոմուրջի Ամիվանոփ եղբէր երթեւեկող շրջանաւոյ ԺԱՄԵՐը	
2 40 Ուղղակի Գանտիլի	20
3 — Իւսկ. Գուզկ. Պեղյլ. Զէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանդլ. Բ. պանճէ Պեղյդ. (ուրբաթ օրերը Ր. Բ. մահ.)	6
3 45 Ուղղակի Գանտիլի	33
9 35 Պեղքիքթաշ. Գուզկուեճմ. Պեղյլեր. Զէնկեկ. Վանիք. Գանտիլ. (Գավաքներ գացող շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15 Գանտիլի Ա. Հիսար Գանդլ. Բաշապ. Պեղյդ. Թար. Մեղ. Գավ.	19
10 40 Իւսկ. Գուզկ. (բացի ուրբաթէ)	19
10 55 Պեղքիք. Գուզկ. Պեղյլեր. Զէնկեկ. Վան. Գանտիլի Պեղպէք (Գանտիլիի շրջանաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 25 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանդլճ. Բաշապ. Պեղյդ.	23
11 45 Գապաթ. Գուզ. Պեղյլ. Զէնկ. Վանիք.	33

ԻՒՍԿԻՒՍԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իւսկիւսարէն	Կոմուրջէն	Կոմուրջէն	Իւսկիւսար
— —	6 —	— —	7 5
— —	6 30 Պեղքիք	— —	8 15 Պեղքիք
1 —	7 5	1 20	8 45
1 30	8 15 Պեղքիք	1 40 Պեղքիք	9 15 Պեղքիք
2 — Պեղքիք	9 —	2 10 Պեղքիք	9 45
2 35	9 20 Պեղքիք	2 55	10 15 Պեղքիք
3 5	9 45	3 25	10 40 Գ.
3